

CONTRA

nr 3 1999 (nr 145 från starten) årgång 25 Pris 25:-

Soluppgång i Västerlandet
Bakgrund om Balkan
Vaclav Havel

FRIHETENS RÖST
-för västerländsk demokrati-

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sex gånger årligen
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra
Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvarig utgivare

Tommy Hansson

Adress

Bcx 8052, 104 20 STOCKHOLM

Telefon 08-720 01 45

Telefax: 08-720 01 95

E-post redaktionen@contra.nu

Internet hemsida <http://www.contra.nu>

Sluten del endast för prenumeranter:

<http://www.contra.nu/prenumerant/oversikt.html>

Användarnamn: prenumerant

Lösenord: maggie_1

Nytt lösenord kommer i nästa nummer av Contra

Prenumeration

Minst 145, rekommenderat 200 kronor, per år.

inbetalas på postgiro 85 95 89-4 eller bankgiro

443-5467.

Finland: Minst 100 mark per år.

Leonia girokonto 800055-1125829.

Norge: Minst 140 norska kronor per år.

Norskt postgiro 0806 199 8277.

Danmark: Minst 130 danska kronor per år.

BG ForretningsGiro 1 69 06 98.

Medarbetare

Styrelseordförande: Göza Mohrén

Redaktör: Tommy Hansson, Carl Johan Hardt, Carl

G. Holm och Tommie Ullman.

Övriga medarbetare: Bertil Högman, Birger Larsson,

Bertil Lindblom, Arne Sundström, Niclas Thorselius och

Marek Zylto samt Christer Åkefors, Italien, Peter Harvig

Danmark, Bertil Wedin, Melkesta Östern, Allan C.

Brownfeld, USA och Rune Westin, Australien.

Annonser

Johannes Dirfeldt 0522-363 50

Presslagt 1999-06-14
Sävsjö Grafiska, Sävsjö 1999

Från fängelset till presidentposten i Prag. Vaclav Havel har gjort en imponerande karriär. Till skillnad från många av hans kollegor på presidentposterna i andra länder i Central- och Östeuropa har Tjeckien en intellektuell rese som president, en man som gjorde stora insatser som principfast dissident när kommunismen kontrollerade hans land. En av det kalla krigets sanna hjältar.

CONTRA-NYTT

Sommar i T-shirt från Contra

Nu när sommaren är här vill vi föreslå en T-shirt från Contra. Vi har fyra olika utföranden. "Sverige fritt från socialism" med svenska flaggan (94:-), "Sverige-Amerika-tröjan" (se bilden, 99:-), "Sverige med i NATO" (99:-) och Contra-tröjan (74:-). Vid beställning genom förskottsinsbetalning till postgiro 85 95 89-4 tillkommer porto på 25 kronor. Det går att hitta närmare uppgifter på Contras hemsida, <http://www.contra.nu>. Glöm inte att ange storlek, när Du beställer! (S, M, L, XL eller XXL).

Contra-läsarnas röst

Varje vecka har Contra en läsarenkät på hemsidan på Internet. Här är aktuella synpunkter från Contra-läsarna:

Sverige ska gå med i NATO – 66 procent svarar ja på frågan: Ska Sverige gå med i NATO?

Sverige ska gå med i EMU – 66 procent svarar ja på frågan: Ska Sverige gå med i EMU?

Det är rätt att avskaffa turordningsreglerna i arbetsrätten – 79 procent svarar ja på frågan: Vad anser Du om SAFs förslag att bland annat slopa turordningsreglerna i arbetsrätten?

Moderaterna behöver ingen ny partiledare

– 56 procent svarar nej på frågan: Tycker Du att moderaterna bör skaffa sig en ny partiledare när Carl Bildt försvinner till Balkan igen?

George W. Bush för president – 66 procent valde George W. Bush när vi frågade: Skulle Du rösta på George W. Bush eller Al Gore om Du hade rösträtt i det amerikanska presidentvalet? (Vi hade tidigare låtit läsarna rösta fram en republikansk presidentkandidat – Bush fick 46 procent av rösterna, närmast följd av Pat Buchanan, Steve Forbes och Elizabeth Dole).

Sverige ska inte ha dödsstraff – 63 procent svarade nej på frågan: Anser Du att Sverige ska ha dödsstraff för de grovsta brotten?

Moderaterna fick flest röster i EU-valet – 42 procent uppgav att de tänkte rösta på moderaterna. Kristdemokraterna var näst störst med 18 procent.

Bosse Ringholm blir en sämre finansminister än Erik Åsbrink – 84 procent svarade sämre på frågan: Tror Du att Bosse Ringholm blir en bättre eller sämre finansminister jämfört med Erik Åsbrink?

Försvaret ska fortsätta satsningen på "Bamse" – 76 procent svarade ja på frågan: Ska försvaret fortsätta satsningen på "Bamse"?

Det var rätt av NATO att ingripa militärt i Jugoslavien – 58 procent svarade ja på frågan: Är det rätt av NATO att ingripa militärt i Jugoslavien? (frågan ställdes alldeles när bombningarna börjat)

Sverige ska inte ha dubbla medborgarskap – 56 procent svarade nej på frågan: Anser Du att Sverige ska införa ett system med dubbla medborgarskap?

Augusto Pinochet ska utlämnas till Spanien – 65 procent svarade ja på frågan: Tycker Du att Augusto Pinochet ska utlämnas till Spanien?

Kom ihåg att det inte är redaktionens linje som återspeglas i svaren på frågorna. Vem som helst har möjlighet att gå in och säga sin mening. Vill Du själv vara med och tycka till går Du in på <http://www.contra.nu>. Du är också välkommen att lämna förslag på nya frågor att ställa!

Kalla krigets hjältar:

Av Tommy Hansson

Havel - dramatikern som blev president

Författaren och dramatikern Václav Havel blev i mitten av 1970-talet känd som en av de modigaste förkämparna för demokrati och mänskliga rättigheter i det kommuniststyrda Tjeckoslovakien. Havel var med och grundade medborgarrörelsen Charta 77 och dömdes till fyra och ett halvt års fängelse av Gustav Husaks regim. Ett decennium senare, i december 1989, valdes Havel till det demokratiska Tjeckoslovakiens president; efter Tjeckoslovakiens upplösning blev Havel 1993 president i Tjeckien. Hans karriär måste anses tillhöra de märkligaste i Europas historia och intresserar oss särskilt med Tjeckiens NATO-inträde.

Václav Havel föddes i den tjeckiska huvudstaden Prag den 5 oktober 1936 i en förmögen och kultiverad borgerlig familj. Havels farfar hade studerat arkitektur och etablerade sig som framgångsrik byggnadsföretagare, en verksamhet som fadern fortsatte. Farbrodern var en av pionjärerna inom tjeckisk film och byggde bland annat ateljéer utanför Prag i ett villaområde som Havels far hade anlagt. Ledande personligheter inom Tjeckoslovakiens kulturliv var ofta sedda gäster i det havelska hemmet.

Den unge Václav Havel växte upp i en lyxstillsvar med tjänare, flotta bilar och eleganta hem. Andra världskriget medförde inga större förändringar härvidlag, men när kommunisterna tog över Tjeckoslovakien 1948 som ett led i Stalins erövringspolitik slogs den havelska tillvaron i spillror. Familjens pengar och egendom konfiskerades, och Václavs föräldrar tvingades ta enkla arbeten. Det var ett hårt slag för familjen att Václav och hans bror Ivan inte tilläts gå i gymnasieskola (de familjer som varit "kapitalister" nekades högre utbildning av den kommunistiska staten).

Václav Havel - talför som både dramatiker och president för den tjeckiska republiken.

Teater i lumpen

Václav Havel tvingades sluta grundskolan 1951 och började utbilda sig till byggnadsnickare. Det var ett yrkesval som emellertid föga passade Václav, som bland annat hade anlag för svindel. Genom personliga kontakter fick han i stället plats som laboratorieassistent. Parallellt därmed lyckades han utnyttja ett kryphål i det kommunistiska systemet och kom in vid ett kvällsgymnasium, tills han slutligen kunde avlägga studentexamen. "I dag kan jag absolut inte begripa hur jag hann med allting på den tiden", framhåller Havel i den självbiografiska boken *Fjärrförhör*, som gavs ut i samarbete med Karel Hvizdala 1986. "Jag arbetade åtta timmar, åkte genom hela Prag till mitt arbete, jag hade nattskift, varje kväll satt jag fyra timmar i skolan, jag var trött efter både arbetet och skolan..."

Václav Havel började skriva när han lärde sig bokstäverna. Vid 13 års ålder skrev han en filosofisk bok och i 15-årsåldern började han författa poesi på ett

systematiskt sätt. Vid den här tiden kom Havel också med i en intellektuell krets i vilken alla medlemmar var födda året 1936. Gruppen existerade ett par, tre år i början på 50-talet och gav bland annat ut en maskinskriven tidskrift, ordnade symposier och till och med kongresser. Den kallades kort och gott Trettiosexorna och var tämligen avancerad för att omfatta ungdomar i ålderna mellan 15 och 17 år: "Om vi hade varit fem år äldre skulle vi alldeles säkert ha slutat i Mirovfängelset", förmodar Havel i *Fjärrförhör*. Havel och hans unga vänner hamnade visserligen inte i fängelset men fick dock myndigheternas ögon på sig.

Efter examen vid kvällsgymnasiet 1954 sökte Havel in på olika högskolor med humanistisk studieinriktning. Han kom dock inte in någonstans, vilket utan tvivel berodde på hans bakgrund. Slutligen antogs han till att studera transportekonomi vid Tjeckiska tekniska högskolans ekonomiska fakultet, vilket dock visade sig vara ett misstag då ämnet inte alls roade den humanistiskt sinnade Havel. 1956 började

samhällsklimatet i Tjeckoslovakien och det övriga sovjetkontrollerade Östeuropa litta upp något efter den berömda 20e partikongressen i Sovjetunionen, där Nikita Chrusjtjov gjorde upp räkningen med Stalin.

Havel stannade vid tekniska högskolan till 1957, varefter han gjorde militärtjänst i Ceské Budejovice vid ingenjörstrupperna i två år. Denna tid blev viktig för Havel i så måtto att han här var med om att grunda en regementsteater – det skedde, uppger Havel, mest för att skådespeleriet gav vissa lättnader i den ganska hårda tjänstgöringen. Och efter militärtjänsten fick Havel tack vare en god vän till fadern som hette Jan Werich anställning som scenarbetare vid ABC-teatern i Prag.

Riskerade livet

Den säsong Havel var verksam vid ABC-teatern avgjorde hans livsbana: han skulle ägna sig åt teatern. Ungefär vid denna tid började de stora, officiella teaterpalatsens hegemoni vad beträffar Tjeckoslovakiens teaterliv luckras upp. En rad små teatrar uppstod och fick vind i seglen tack vare ett antal eldsjälar. Sommaren 1960 kom Havel till teatern *På balustraden*, där han kom att verka i åtta år – det vill säga fram till "Pragvåren" med Alexander Dubcek som förgrundsgestalt och den följande sovjetiska invasionen.

"...ända fram till 1968, när jag lämnade denna teater, levde jag med den, var med och skapade dess profil, identifierade mig helt med den", utlåter sig Havel om sin tid vid *På balustraden*. I samband med åren vid Balustradteatern träffade också Havel sin dåvarande hustru, Olga Splichalova, med vilken han gifte sig 1964.

Under Havels tid sattes en rad viktiga pjäser upp: Jarrys "Kung Ubu", Beckets "I väntan på Godot", Ionescos klassiska enaktare samt icke minst Havels egna pjäser "Trädgårdsfesten", "Underrättelsen" samt "Försvarad möjlighet till koncentration". Teatern gav även en dramatisering av Kafkas "Processen". När Havel 1968 lämnade Balustradteatern var det av andra skäl än politiska, men hans långa tid som oliktänkande och förespråkare för mänskliga rättigheter började när han i en "underjordisk" radioutsändning uppmanade intellektuella i västvärlden att fördöma ryssarnas och Warszawapakts-ländernas invasion av Tjeckoslovakien 1968. Husak-regimen svarade med att förbjuda all publicering och allt uppförande av Havels arbe-

ten. Den drog också in hans pass.

Havel tvingades nu arbeta med tungt kroppsarbete på ett bryggeri men fortsatte att skriva, och hans verk spreds underjordiskt som *samizdat*-litteratur – maskinskrivna kopior och illegala bandinspelningar, av vilka några smugglades ut ur landet för offentliggörande i väst.

I likhet med många andra frihetskämpar i det dåvarande Tjeckoslovakien hade Václav Havel möjligheten att, om han så önskade, flytta utomlands. Regeringen i Prag hade förvisso gärna sett att den blivit av med en besvärande röst som Havels. Men han vägrade med motiveringen att han kunde göra mer för sitt land och folk om han blev kvar i landet och fortsatte att verka där, även med tydlig risk för sitt liv. I april 1975 skrev Havel "Ett öppet brev till doktor Gustav Husak", där han beklagade situationen i landet, vilket han menade

hade förlorat alla värden och i vilket människor levde i fruktan och apati. Brevet, som publicerades i form av *samizdat*, väckte mycket uppmärksamhet och medförde en stor personlig risk för författaren.

Charta 77 och VONS

Mest torde Václav Havel ha blivit känd utomlands i samband med de aktiviteter som bedrevs av människorättsorganisationen Charta 77, vilken började med ett upprop med samma namn som undertecknades av hundratals tjeckoslovakiska intellektuella i januari 1977. Också marxister och kommunister skrev på, protesterande mot Tjeckoslovakiens brott mot Helsingforsavtalets "korg" om de mänskliga rättigheterna.

Havel skriver: "Sedan Charta hade of-

fentliggjorts och den propagandistiska kampanjen mot den hade satts igång (varmed statsmakten redan från första ögonblicket av Chartas levnad sörjde för dess berömmelse) upplevde jag en av de vildaste veckorna i mitt liv. Olga och jag bodde då i Dejvice, alltså på vägen till Ruzynefängelset, och vår lägenhet började betänkligt likna New Yorkbörsen under en stor kris eller ett revolutionscentrum: efter dagslånga förhör på Ruzyne samlades vi alla helt spontant hemma hos oss, berättade nyheter för varandra, författade utkast till nya texter, tog emot utländska journalister och telefonerade med världen; tio timmars eller längre motstånd mot förhållningarnas korseldar avlöstes av dessa hektiska möten, som slutade sent på natten och tappert utihärdades av våra grannar."

Den 29 maj klockan fem på morgonen slog den tjeckiska säkerhetspolisen till mot 15 aktivister i den Charta 77 närstående grupperingen Kommittén för försvar av orättvist förföljda (VONS). Tio av dessa blev kvarhållna i häkte, och av dessa dömdes sex den 23 oktober samma år till fängelsestraff av varierande längd. Bland dessa fanns Václav Havel, som å dömdes fyra och ett halvt års frihetsberövande med placering i första korrekptions- och uppfostringsgruppen. Samtliga dömda hade åtalats för omstörtande verksamhet riktad mot den tjeckoslovakiska republiken och dömdes i enlighet med paragraf 98/1 i strafflagen, vilken förbjöd "spridande av skriftliga informationer i hemlandet och utomlands", material som betecknades som "skadligt".

VONS hade bildats 1978 som en avläggare till Charta 77 och hade till uppgift att samla information om arresterade, fängslade eller trakasserade personer vilkas enda "brot" var att de hade en annan politisk mening än den härskande kommunistregimen. När VONS-medlemmarna inklusive Havel greps hade 155 sådana informationsdokument spridits, och de kom att utgöra åklagarsidans huvudsakliga bevismaterial i den parodiska rättsprocessen.

"Diktaturens kreatur"

Václav Havel var 1979 känd som dramatiker och essäist samt som en outtröttlig förkämpe för frihet, demokrati och mänskliga rättigheter. Han hade arresterats första gången redan i samband med Charta 77s offentliggörande i början av året 1977, då han dömdes till 14 månaders frihetsstraff för subversiv verksamhet; domen blev

emellertid villkorlig. I januari 1978 häktades Havel igen, denna gång anklagad för att ha brukat våld mot en polisman. Han släpptes redan efter en och en halv månad i häkte (i Ruzyne) men blev herefter extremt påpassad av myndigheter och polis.

I januari 1980 förflyttades Havel och andra dömda till respektive korrektionsanstalter – formellt fanns inte "fängelse" som straff i det kommunistiska Tjeckoslovakien – varvid Havel, Václav Benda och Jiri Dienstbier fördes till arbetslägret Hermanice utanför staden Ostrava i Mähren, nära gränsen till Polen. Straffet utgjordes av tungt kroppsarbete vid ett stålverk.

Om myndigheterna räknat med att de skulle kunna neutralisera Havel genom detta straff tog de gravligt miste. Havel uthärdade nämligen tåligt både hårt arbete, trakasserier och sadistiska fängelse-tjänstemän och nyttjade bland annat tiden till att, trots sträng censur, skriva ett stort antal brev till hustrun, brev som småningom gavs ut i form av en internationellt uppmärksammad bok med titeln *Brev till Olga* (1984), på svenska på Pegasus förlag 1990. Havel frigavs ett och ett halvt år före strafftidens utgång, officiellt av "hälso-skäl" men alldeles säkert främst på grund av den storm av internationell kritik som riktades mot Husak-regimen.

Till och med Olof Palme talade vid ett av de mycket få tillfällen han riktade kritik mot förhållandena i kommunistiska länder om regimen Gustav Husak (jämte Franco-styret i Spanien) som "diktaturens kreatur". Václav Havel fick för övrigt det så kallade Olof Palmes pris för 1989.

Två länders president

Efter frigivandet 1983 fortsatte Havel med sin opinionsbildande verksamhet, och 1987 publicerade han *Václav Havel or Living in Truth*, som var kritisk mot totalitarismen. Återigen sattes regimen trakasserier igång, och i januari 1989 arresterades Havel och ådömdes nio månaders fängelse. Men nu var läget i Tjeckoslovakien och Östeuropa, präglad av Michail Gorbatjovs glasnost och perestrojka, ett annat än tidigare. Den 19 november bildade Havel jämte några likasinnade gruppen *Medborgarligt forum*, vilken skulle komma att markera kommunistdiktaturens upplösning i den tjeckiska "sammetsrevolutionen".

Hädanefter skulle allt gå med rasande fart. Den 10 december 1989 avgick Husak

Václav Havel befinner sig som centraleuropeisk president ständigt i händelsernas centrum.

som president, och en dryg vecka senare beslutade parlamentet i Prag enhälligt att välja Václav Havel till ny president! Tjeckoslovakien hade på bara ett par veckor gått från kommunistdiktatur till en spirande västdemokrati. Då han mottog folkets jubel sade Havel: "Jag lovar er att jag inte skall svika ert förtroende. Jag skall leda detta land till fria val." Havel uppfyllde sitt löfte – i juni 1990 hölls de första fria, demokratiska valen sedan 1946. Inte oväntat segrade kandidaterna från *Medborgarligt forum* stort i parlamentets båda kamrar. Den 5 juli 1990 återvalde parlamentet Václav Havel till president för en period av två år.

Havels regering saknade inte svårigheter under sina första år, men lyckades ändå bättre än de flesta före detta "öststater" att på ett ordnat sätt genomföra ett civiliserat, frihetligt och tolerant styre. Det största problemet var den slovakiska nationalismen, som efter ett par år ledde till Slovakiens lösgörande från den konstlade statsunionen. Men för Havel – som under sin karriär som dramatiker, författare och medborgarrättskämpe aldrig betraktat sig själv som politiker – var den politiska karriären ingalunda över: 1993 valde det tjeckiska parlamentet honom till den tjeckiska republikens förste president.

Gud och NATO

Under senare hälften av 1990-talet har Václav Havel drabbats av flera personliga bekymmer. I januari (över huvud en olycksmånad för Havel) 1994 dog hustrun Olga i cancer. Ett år senare gifte Havel om sig med aktrisen Dagmar Veskrnova. Samma år (1995) tvingades Havel under-

kasta sig en komplicerad operation för att avlägsna en tumör från ena lungan jämte halva den angripna lungan (Havel var en inbiten storölkare). Lyckligtvis gick operationen bra, och Havel kunde lämna sjukhuset i god kondition den 27 december 1995.

Den positiva utvecklingen för Václav Havels Tjeckien har fortskridit under 1990-talets avslutande år. I juli 1997 inbjöd den västliga försvarsalliansen NATO Tjeckien jämte Polen och Ungern att som första östeuropeiska stater bli medlemmar i NATO. Enligt Havel var inbjudan "kronan på enorma ansträngningar från dessa länders sida att skingra sitt kommunistiska förflutna". Inträdet celebrerades i samband med NATOs till följd av Kosovakrisen tämligen dämpade 50-årsfirande i april 1999. Havel är även en varm förespråkare för den europeiska unionen, EU, och vill se Tjeckien invalt även där.

Avslutningsvis skall framhållas att den ursprungligen renodlat humanistiskt orienterade Havel under senare år gradvis och på ett mycket personligt sätt kommit att närma sig den i hans land dominerande romerska katolicismen. I *Fjärrförhör* gör han denna reflektion: "...så snart människan gjorde sig själv till världens högsta mening och till måttstock för allt, började världen förlora de mänskliga dimensionerna och glida människan ur händerna. Den stora bortvändelsen från Gud som vi upplever i modern tid och som inte har någon motsvarighet i historien (så vitt jag vet lever vi mitt i den första ateistiska civilisationen) har sina komplicerade andliga och kulturella orsaker...".

Berättelsen om Pocahontas:

Av Tommy Hansson

Så förfalskar Disney historien

1995 hade den tecknade Disney-filmen "Pocahontas" premiär på biografer världen över. Den handlar om en underskön indiansk flicka som förälskar sig i den bildsköne engelsmannen John Smith men som till sist tvingas ta färväl av denne, då Smith avseglar hem till England. En sockersöt berättelse på vita duken som har föga med verkligheten att göra, nu också uppföljd med en del II på video. Kring nyår rullades historien också upp i form av en isshow.

Få kräver väl att alla filmer, vare sig de kommer från Disney-fabriken eller ej, skall vara fullständigt verklighetstroga. Vi får finna oss i ett visst mått av konstnärlig frihet. I fallet Pocahontas är verklighetsförfalskningen dock så uppenbar att den måste påtalas, särskilt som lurendrejeriet passar som hand i handske med den politiska korrekthetens aspirationer som den amerikanska filmindustrin mer och mer har gjort till sina egna.

Här följer en systematisk genomgång av filmloggerna:

Lögn 1: Pocahontas var en ljuv tonårsflicka.

Verkligheten: Vid tiden för de händelser som filmen bygger på – år 1606-07 – var Pocahontas föga mer än tio år gammal; hon antas ha levat mellan 1595 och 1617. Det stämmer dock att hon var dotter till hövdingen Powhatan, ledare för en grupp algonkinstammar vid Chesapeake Bay i Virginia. När Pocahontas senare kom till England behandlades hon därför, som vi skall se nedan, som prinsessa.

Lögn 2: John Smith var en vacker yngling.

Verkligheten: John Smith (1579–1631) var knappt 30 år då han träffade Pocahontas och alls ingen fredsälskande skägglös, fager yngling med Tommy Nilssons mjuka röst. Tvärtom hade han ett väderbitet ansikte prytt av ett vildvuxet helskägg. Han

Disneys version av Pocahontas – glöm den!

hade varit med om ett äventyrligt liv och hade redan som 15-åring blivit soldat i Frankrike. Två år senare anslöt han sig till holländska armén och deltog i Ungern i kriget mot turkarna. Han steg i graderna från menig soldat till kapten men blev sårad och tillfångatagen av turkarna. Efter åtskilliga strapatser kom han som 25-åring hem till England 1604 med en blygsam förmögenhet på fickan.

Sedan Smith kommit att fascineras av möjligheterna till en brittisk kolonisation av Nordamerika fick han lägenhet på ett fartyg som ägdes av ett handelskompani, som avsåg att exploatera Virginia på den amerikanska östkusten. Den 19 december 1606 avseglade Smiths fartyg, ingående i en liten flotta kolonisationsfartyg. Efter många umbäranden nådde handelsflottan Virginias kust den 26 april 1607.

Lögn 3: Kolonistörerna var en hop rasistiska busar, ledda av den brutale guvernör Ratcliffe.

Verkligheten: "Guvernör Ratcliffe" – vars röst i filmen på ett lysande sätt gestaltas av Stefan Ljungquist – är en påhittad figur ägnad att personifiera den politiskt kor-

rekta synen på vita som skurkar och busar, endast intresserade av guld och att döda indianer. Det stämmer dock att ett av syftena med expeditionen var att finna guld, och dessutom hitta en genomfart till Indien. I själva verket var det inte fantasi-figuren Ratcliffe utan John Smith som var guvernör över Virginia, vilket han blev något år efter det första mötet med Pocahontas.

I Disneys förvridna bild av verkligheten är det de vita som uppträder hotande och aggressivt mot "vildarna" vid Chesapeake Bay. I verkligheten var det tvärtom. Efter en rekognosceringsfärd på 17 dygn uppför en flod mot det inre av den för de vita nya kontinenten visade det sig när Smith återvände till Jamestown (som de nyanlända kallade sitt läger) att indianerna hade gått till anfall. En man hade stupat och 17 sårats på grund av att handelskompaniets president, Wingfield, inte hade vidtagit några försvarsåtgärder. Ett kraftigt kanonskott från Smiths slup jagade dock angräparna på flykten.

Lögn 4: Pocahontas och Smith blir upp över öronen förälskade i varandra.

Verkligheten: Eftersom Pocahontas bara var litet drygt tio år och John Smith nästan 30 år är det svårt att tänka sig ett kärleksförhållande mellan de båda. Bakgrunden är följande. John Smith hade gett sig av på en ny expedition inåt land sedan det mesta av förråden tagit slut. Kolonistörerna tycks, trots de inledande fiendligheterna, ha varit mycket godtrogna gentemot indianerna och under handelsutbytet med dessa avyttrat också sina dyrbaraste ägodelar, även vapen och krut. Under sin färd inåt landet gick Smith efter 30 kilometer i land för att jaga fågel. En kvarlämnad besättningsman hade trots förbud gått i land och blivit dödad av de "fredliga" indianerna.

Indianerna, som var ett par hundra till antalet, började nu förfölja John Smith och omringade honom. Under den strid som följde lyckades Smith döda och såra flera indianer, men sedan han fallit i en dyg bäck blev han tillfångatagen och bortförd. I indianbyn fjättrades Smith och omgavs av dansande indianer. Smith skrev senare: "Därefter dansade de i de mest förvridna ställningar och utstötte infernaliska läten och tjut." Slutligen fördes engelsmannen till en plats som hette Meronocomoco, där överhövdingen Wahunsonacock – som också kallades Powhatan – residerade. Här fördes Smith in i ett stort hus i vilket hövdingen (i filmen framställd i enlighet med Hollywood-schablonen om den vise gamle indianen) satt på en tron vid en eld. Så greps Smith och lades på två stora stenblock – två av indianerna höjde sina klubbor för att slå ihjäl honom.

Det var i det läget den lilla indianflickan Pocahontas störtade fram till fången, slog armarna om honom, lade sitt huvud på hans och kungjorde att John Smith var hennes egendom. Matoaka, som var flickans riktiga namn (Pocahontas, som betyder "den lekfulla", kallades hon inför de vita) var Powhatans älsklingsdotter fick sin vilja igenom och Smith räddades till livet. Dessutom blev han vän med hövdingen. Det stämmer alltså att Pocahontas på sitt barnsliga sätt blev förtjust i Smith; Pocahontas och hennes uppvaktning undsatt under en tid också den lilla uthungrade kolonin i Jamestown med livsmedel var fjärde eller var femte dag.

Lögn 5: Sedan den svårt sårade John Smith vårdats reser han tillbaka till England och lämnar Pocahontas med hennes "lyckliga indianstam".

Verkligheten: John Smith åkte inte alls

Verklighetens skäggige äventyrare John Smith har tagits tillfångav av de grymma vildarna, det vill säga Disneys romantiserade "lyckliga indianer".

tillbaka till England omedelbart efter sin frigivning. I stället stannade han kvar hos kolonin under dess hårda kamp med naturens villkor. Dessutom hade handelskompaniet, tvärtemot filmbudskapet, givit inbyggarna stränga föreskrifter om att inte tillfoga indianerna någon skada, vilket ledde till att de "lyckliga" och ack så "fredliga" indianerna började ägna sig åt stölder, övergrepp och fiendligheter i allt större skala. Till slut tröttnade de och följde Smiths råd och seglade hem med en last av cederträ.

Smith själv stannade alltså kvar och företog ytterligare expeditioner kring och bortom Chesapeakeviken och lyckades till och med komma på vänskaplig fot med olika indianstammar som han bedrev handel med. Det var i det här skedet – vi är framme vid år 1608 – Smith av handelskompaniet blev utnämnd till guvernör över Virginia. Men kompaniet ställde orimliga krav på Smith, som bland annat förstärktes att finna guld och upptäcka genomfarten till Indien. Det enda uppdrag han klarade av var att förära hövdingen Powhatan, Pocahontas fader, en "kungakrona", scharlakansröd mantel samt andra, mer vardagliga föremål såsom en säng och västerländska kläder.

Efter hand ändrade dock hövdingen inställning, och Powhatan föresatte sig att utrota de vita inklusive John Smith. Denne räddades emellertid åter av Pocahontas. Småningom tog fiendligheterna slut och

Smith lyckades förhandla fram en någorlunda varaktig fred med infödingarna. Det är först nu som Smith såras svårt, men inte i strider med indianerna – i stället hade en vit fiende bringat Smiths krutpås att explodera medan han sov! Smith måste nu föras över till England för att få vård, eftersom indianernas vårdmetoder inte räckte till – hur "naturenliga" de än av Disney förutsätts ha varit. Han hade då avpolletterats som kolonins guvernör, men kom att besöka Nordamerika ytterligare tre gånger.

Lögn 6: Sedan Smith lämnat Amerika återser han aldrig mer sin älskade Pocahontas

Verkligheten: John Smith hade 1616, 37 år gammal, återvänt till England och etablerat sig som "privatman". Han fick då veta att en viss lady Rebecca Rolfe anlät till England. Smith skriver nu till drottning Anne och skildrar utförligt lady Rebeccas förtjänster, vilket leder till att damen ifråga i fortsättningen blir behandlad som en prinsessa i sitt nya hemland. Vilket hon också på sitt sätt var, ty Rebecca Rolfe var ingen annan än Pocahontas. Hon hade först tagits som gisslan av kaptenen på ett handelsfartyg, men under förhandlingarna om hövdingadotterns frigivande blev den unge engelsmannen John Rolfe förälskad i henne – hon hade nu kommit upp i 20-årsåldern.

Så Pocahontas gifte sig med John Rolfe,

som förresten var en märklig och företagsam man. Han odlade efter många försök fram en ny sorts tobaksplanta som strax överglänste alla konkurrerande sorter: vem har inte hört talas om den aromrika virginia-tobaken? På så sätt lade Pocahontas man grunden för Virginias rikedom. Efter en tid i Amerika återvände Rolfe med sin indianska maka till England, och det är nu Smith skriver sitt brev till drottningen. Än en gång får John Smith återse den flicka som två gånger räddat hans liv undan de blodtörstiga vildarna i Chesapeake.

Kort därpå insjuknar emellertid Pocahontas i smittkoppor och dör 1617, bara några och 20 år gammal. Hennes sista

ord lär ha varit: "Jag är glad att mina barn lever". Därefter valde John Rolfe att återvända till Virginia med sin och Pocahontas son Thomas, som kom att driva tobaksföretaget vidare på ett framgångsrikt sätt och jämväl producera efterkommande med Pocahontas blod i ådrorna. Numera rådde därtill fred mellan indianer och vita. Ett år efter dotterns död avled även Powhatan, och då flammade nya indianer upp. 1624 blev Virginia en kunglig brittisk provins och fick en guvernör som inte utnämndes av handelskompaniet men väl av kungen.

Den verkliga historien bakom Disney-produktion är som synes långt mer dramatisk

och romantisk än filmhandlingen. Frågan är då varför Disney väljer att förfälska historien så till den grad. Svaret är att i dag betyder den politiska korrektheten avsevärt mer än verkligheten. Att framställa indianer som de verkligen var – det vill säga till stor del vilda, blodtörstiga och oberäkneliga – är därför otänkbart. I stället förvandlas Amerikas urinvånare till ädla naturgestalter medan de vita blir till rasistiska, giriga och grymma djävlar.

Med tanke på den politiska korrekthetens krig mot rökningen skulle det ju också se illa ut om det kom fram, att det ljuva naturbarnet Pocahontas gift sig med en tobaksmagnat...

Clintons utrikespolitik i spillror

Av Allan C. Brownfeld

"I dag står vi på randen till omfattande internationella rubbningar", säger Jeffrey Garten, decanus vid Yales handelshögskola. "Orsaken till att detta är potentiellt katastrofalt är att ingen har ansvaret."

President Clinton är så handikappad av alla skandaler att han inte ens kunde avfyra robotar mot terroristmål utan allmänt tvivel om att missilerna, åtminstone delvis, var ett försök att byta ämne från Monica Lewinsky.

Utrikesminister Madeleine Albright har blivit föremål för omfattande kritik gällande en administration som tyngs av president Clintons personliga problem och de politiska begränsningar dessa har fört med sig. Efter att från begynnelsen ha beundrats för en kraftfull stil utformad i syfte att göra Amerikas syftemål klara för såväl utländska ledare som det amerikanska folket, har fru Albrights prestationer kommit att alltmer kritiserats.

Representanhusets före talman Newt Gingrich har antytt att Albright kan ha förlämnat antingen president Clinton eller allmänheten, när hon blandade sig i FNs vapeninspektörers arbete i Irak för att stoppa planerade inspektioner och samtidigt proklamerade en politik, uppbackad av hot om militärsatser från USAs sida,

Brev från

Washington

vilken insisterade på obegränsad tillgång för inspektionsgrupperna.

Uttalanden, uttalanden...

Republikaner i representanhuset ställde nyligen samman en lista över Albrights uttalanden vilka påstods ha syftat till att missleda kongressen och allmänheten om Nordkoreas efterlevnad av ett avtal som kräver ett slut på dess utvecklande av kärnvapen.

Analytiker som klandrar administrationens utrikespolitik säger att ansvaret för svårigheterna på Balkan, de uppehållna fredsförhandlingarna i Mellanöstern, problem i Irak, södra Asien och på andra håll ligger lika mycket hos Clinton som hos Albright, om inte mer. De hävdar att presidentens benägenhet att undvika konfrontation, uppblandad med de handikappande skandalerna, fungerar som en broms på Albrights aktivism.

"När det gäller de flesta internationella säkerhetsrelaterade angelägenheter har vi

en reaktiv, inte proaktiv administration", anser Michael Krepon, chef för Stimson Center, en tankesmedja specialiserad på vapenkontrollfrågor. "I den nuvarande omgivningen fungerar det inte att vara reaktiv. Ord och framtoning är viktiga men otillräckliga. Det gäller att ha en president som är villig att backa upp ord och framtoning."

Den republikanske senatorm Sam Brownback, Kansas, ordförande i senatens utrikesutskotts underutskott för Främre orienten, säger om Albright: "Hon har en ställning av reflekterad makt. Hon har bara den makt presidenten har, och i den mån hans valuta är försvagad måste hon anpassa sig."

John Steinbrunner, chef för avdelningen för utrikespolitiska studier vid Brookings Institution, säger: "Det är ganska klart att det finns ett föreställningsmönster som går ut på att man kan lösa allting genom uttalanden. Är de berdda att göra mer än att bara utfärda uttalanden?" Steinbrunner refererade till frågor såsom Jugoslaviens Kosova-region, där Albright för sex månader sedan sade: "Vi kommer inte att stå vid sidan och titta på när de serbiska myndigheterna gör i Kosova vad de inte längre tillåts göra i Bosnien."

Enligt det amerikanska utrikesdepartementets statistik har omkring 300 000 invånare i Kosova drivits från sina hem i samband med etniskt betingat våld sedan hon sade detta, fram till utbrottet av handlingar, då ytterligare hundratusentals människor.

Inget strategiskt ramverk

Med bombningarna av de amerikanska ambassaderna i Kenya och Tanzania, följda av robotattacker i Afghanistan och Sudan, med inbördeskrig i Kosova, Indiens och Pakistans kärnvapenprov, Rysslands ekonomiska och politiska problem och den olösta krisen i Irak som flammor upp gång på gång, förefaller världen vara en farligare och instabilare plats än vad som var fallet när Madeleine Albright tillträdde sitt ämbete.

"Om man ser till världens stora utmaningar i dag, frågar man sig var utrikesministern håller hus", säger Robert Zoellick, tidigare biträdande utrikesminister för James A. Baker III, vilken till skillnad från Albright i hög grad hade sin presidents, George Bush, öra. Clinton-administrationen tar itu med kriser men har inget hållfast strategiskt ramverk, säger Zoellick: "Hur förhåller sig olika problem till varandra? Man måste börja med presidenten, men det är inte hennes starka sida... Om man inte har en känsla för vart man vill föra landet kommer man inte att nå dit."

Efter hand som världskrisen växer förefaller Clinton-administrationen oförmögen att svara på lämpligt sätt. I fallet Nordkorea gav administrationen generös penninghjälp i utbyte mot överenskommelsen att Nordkorea skulle överge sina kärnvapenprogram. Nu, fyra år senare, tycks Nordkorea bygga en stor produktionsanläggning för kärnvapen, om vilken USA verkade vara helt ovetande, precis som Indiens och Pakistans kärnvapenprov kom som en överraskning.

När det gäller Irak stödde administrationen ett hemligt beslut från FN:s säkerhetsråd att avstå från seriösa inspektioner. William S. Ritter, den amerikanske vapeninspektör i Irak som tjänstgjort längst tid och som avgick i protest, deklarerar att USAs politik är "en kapitulation till det irakiska ledarskapet".

I fråga om Irak skilde sig Madeleine Albrights privata pläderingar för återhållsamhet från administrationens tuffa offentliga varningar under den senaste krisen. För sex månader sedan, efter det att Saddam kom överens med FN:s generalsekreterare Kofi Annan om att återuppta inspektionerna, varnade Albright att "om han bryter denna uppgörelse, kommer det inte att råda några tvivel om att styrka är det enda som hjälper." Clinton argumen-

Amerikanska bombplan – som här B52 – kom till flitig användning i NATOs kampanj mot Serbien.

terade vid denna tidpunkt för att varje tvetydighet skulle vara en inbjudan till Saddam att använda sin arsenal av massförstörelsevapen.

Brist på ledarskap

Amos Perlmutter, redaktör för *The Journal of Strategic Studies*, frågar sig varför Clinton-administrationen skulle underminera sin egen deklarerade politik gentemot Irak:

"Enligt mitt synsätt är det inte utan syfte. För att parafrasera Henry Kissinger så var administrationens syfte att göra bruket av våld 'oantagligt'. Detta är det dubbla bedrägeriet. Administrationen inte bara underminerade sin egen politik utan också förespeglingarna i januari [1998] av tuffhet då man skickade två amerikanska hangarfartyg till Persiska viken med det föregivna syftet att påverka Saddams beteende, något som visade sig vara en bluff. Betänk den kostnad vi har åsamkat oss och fortsätter att åsamka oss genom en militär maktutövning vilken Saddam vet, tack vare administrationens dubbelspel, inte är något hot mot honom. Det som stärkte Saddam var hans insikt i att president Clinton och hans rådgivare har frånhänt sig sitt ansvar och överlämnat jobbet till FN:s generalsekreterare... Mönstret i Clintons utrikespolitik under de senaste sex åren demonstrerar obeslutsamhet, svaghet och ängslan för bruk av militär styrka som ett instrument för amerikansk utrikespolitik."

Allt eftersom världsproblemen trappas upp, blir bristen på politiskt ledarskap – särskilt i Washington – alltmer uppenbar. "I dag har vi en uppsättning utmaningar som är något utöver det vanliga", säger krigsCharles Morrison, president för East-West Center på Hawaii. "Det är ingen vacker bild eftersom man behöver någon

som för dagordningen vidare, och det kommer inte att ske genom ett svagt politiskt ledarskap."

Newt Gingrich signalerade för en samstämmig republikansk attack särskilt på Clinton-administrationens Irak-politik, därför att avslöjanden om ett hemligt skifte "från konfrontation till eftergifter" stod i direkt konflikt med regeringens offentliga retorik.

Utrikespolitiken kommer, vilket är helt i sin ordning, att fortsätta vara föremål för kongressens intresse – både från demokratiskt och republikanskt håll.

Redaktionens tillägg: Denna artikel skrevs före de senaste amerikanska bombningarna mot Irak, Gingrichs avgång som representanhusets talman och den senaste Kosova-krisen, men vår Washington-korrespondents slutsatser är fortfarande aktuella – mycket tyder på att Saddam Husseins regim faktiskt stärktes av den pliktskyldiga amerikanska insatsen, som till lika delar torde ha igångsatts för att blidka Clinton-administrationens kritiska utrikespolitiska röster och för att avleda uppmärksamheten från Lewinsky-skandalen.

Madeleine Albright har misslyckats med att få ordning på Clinton-administrationens bankruttmässiga utrikespolitik.

Soluppgång i västerlandet

Av Gunnar Palm

Rader av profeter har spått Västerlandets nedgång. Alla tog miste. Men Sveriges media- och skolvärld fortsätter att sprida den myten. Vi borde tvärtom erkänna västvärldens framsteg och lära av dem.

År 1918 skrev Oswald Spengler *Der Untergang des Abendlandes* (Västerlandets undergång). Boken väckte intresse, försökte se lagar bakom utvecklingen och fann åtta olika kulturer. Den sista, västkulturen, visade "förfallssymptom som demokrati och teknologi", framhöll Spengler med sin preussiska charm.

Efter Andra världskriget svälde strömmen av liknande verk och den rinner än, trots tydliga bevis på Västs framgångar inom de flesta områden. Skaran av falska profeter rymmer kända namn som Gunnar Myrdal, Geoffrey Barraclough, Franz Fanon och flera internationella organ. Vi ska granska en sådan ekonomisk prognos – inte unik men typisk. Sedan återvänder vi till artikelns politiska tema.

OECD gav ut en studie om världsekonomin 1979, *Facing the Future*, gjord av femton experter under Jean Lesourne. Prognosen beskrev troliga utfall land- och branschvis under perioden 1975–2000. Eftersom nästan hela kvartssekklet gått, kan det vara dags att sätta betyg. Flera av slutsatserna verkar rimliga, till exempel avtagande folkökning samt tillräckliga utbud av livsmedel, råvaror och tekniska nyheter.

Tillväxt

Facing the Future missade i fråga om den ekonomiska tyngdpunktens skiften på världskartan. Boken förutsåg en relativ nedgång för OECD-länderna med fallande utrikeshandel, stagnerande bilproduktion och industriell utslagning. Spegelns baksida visade snabba framsteg i utvecklings- och kommunistländerna.

Verkligheten blev annorlunda. Tabellen ger bokens centrala scenario per region samt utfall. Observera att siffrorna avser andelar av en växande totalproduktion.

Procent av världens BNP

	Start 1975	Vision 2000	Utfall 1998
Västeuropa	22,5	19	31
USA	28,5	18	29
Japan	7	10	15
Övriga OECD	5	4	4
Östeuropa	16	18	3
Latinamerika	16	18	6
Afrika-Mellanöstern	5	7	3
Asien utom Japan	10	14	9

Källor: OECD, World Bank, The Economist

Artikelförfattaren konstaterar att domedagsprofeternas försök att skrämna med undergångsspöket vad avser västerlandet inte har lyckats.

Numera vet vi att prognosmakarna hade en naiv tro på Tredje världens framtid ("OPEC samt de nyindustrialiserade länderna i Sydostasien och Latinamerika kommer att bli dominerande element i världsekonomin"). Ännu märkligare verkar deras idéer om Östeuropa (området Berlin-Vladivostok), vars svårigheter var väl kända långt innan boken skrevs. Siffran 3 procent 1998 är inget feltryck.

Men alla publicerade långtidsprognoser ser ut ungefär som denna. Bland otaliga exempel kan vi visa ett färskt: svenska regeringskansliets utredning *Sverige i Asien* (Ds 98:33) citerar en sådan prognos, gjord på OECD 1997 och siktande till nästan exakt samma procentandelar för år 2020 som tabellen anger för år 2000. Ingen

tycks tvivla på drömmarna, utom möjligen historikern Walter Laqueur och national-ekonomen Paul Krugman. Många skribenter, särskilt ekonomijournalister, kallar tanklöst alla fattiga länder inklusive Ryssland "tillväxtmarknader".

De måste arbeta med en originell definition på tillväxt!

Skymning eller gryning?

Skymningslandet, det vill säga västvärlden, följde inte kursen som Spengler & Co. stakat ut. Tvärtom steg Västs andel från 63 procent till 79 procent av en växande total, enligt tabellens fyra första rader (och likartat, mätt med andra ekonomiska mått). Bakom skiftet låg en rad grundläggande skäl som förblir aktuella i framtiden:

- Krig bromsar tillväxten och förekommer knappast inom OECD.
- Efterfrågan på råvaror stagnerar på grund av snålare teknik och återanvändning.
- I en avancerad världsekonomi spelar utbildningsnivån större roll än förr.
- Icke-OECD-länderna reser höga import hinder som skadar deras egen industri.
- Kommunismen ledde till svårare ekonomiska fiaskon än vad många hade trott.
- Konkurrenskraftig industri bidrar till stigande valutakurs; därmed växer hela ekonomins storlek (dollarvärde) i de flesta västländerna.

Tredje världen gick alltså tillbaka relativt sett, men framåt i absoluta tal. Världsbanksdata visar att alla mått på välstånd, som medellivslängden, gradvis förbättras i samtliga u-länder utom de som krigar. Däremot redovisar hela Östeuropa utom Polen en motsatt utveckling de senaste decennierna.

Väst blir emellertid allt rikare, inte särskilt snabbt, men säkert, vilket är goda nyheter också för Tredje världen. OECD-blocket utgör världens motor och när denna lägger in en högre växel, rullar bilen snabbare. Mindre teoretiskt kan vi uttrycka saken så: det rikare Väst blir automatiskt en större marknad, bättre leverantör och mer likvid kapitalkälla för hela världsekonomin.

(Fortsättning på sidan 17)

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har i detta nummer sammanställts av Carl G. Holm och Tommy Hansson. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är en sammanfattning av originalkällan om inte annat markeras med citationstecken.

Tvingas sluta på grund av annans brott

I Botkyrka har en kvinna blivit avstängd från sitt arbete på ett daghem sedan det kommit fram att hennes sambo för tio år sedan dömdes för sexuella övergrepp mot ett barn. Straffet är avtjänat sedan länge. När föräldrarna fick veta vad som hänt krävde de att kvinnan, som i många år arbetat på samma daghem, skulle sparkas. Kommunen valde att avstänga henne från arbetsplatsen, men hon får tills vidare lön för att gå hemma. Det finns naturligtvis ingen "saklig grund" enligt lagen om anställningsskydd för att säga upp kvinnan, men situationen har i praktiken blivit ohållbar för henne. Skulle hon komma tillbaka till arbetsplatsen skulle hon snabbt bli utfryst av föräldrarna.

(Söder om Söder)

Hyra eller vårdavgift?

I Stockholm har en kvinna på ett kommunalägt servicehus framgångsrikt drivit igenom att hon ska få sänkt hyra, hyran var oskäligt hög ansåg hyresnämnden. Kommunen betalade tillbaka 25.000 kronor i retroaktiv hyra för två år. Men det är kommunicerande kärll mellan hyror och vårdavgifter. När kommunens andra arm upptäckte att den första sänkt hyran slog man genast till och höjde vårdavgifterna – också det retroaktivt. Vårdavgifterna är nämligen omvänt proportionella mot hyran. Kvinnan fick därför en räkning på retroaktiva vårdavgifter på 15.000 kronor.

Det finns kommuner som tar upp till 36.000 kronor i månaden i vårdavgift för den som har god ekonomi. (Det gäller dock inte Stockholm, där den här kvinnan är bosatt).

För ung för att bli frisk på Rosenlund

Vid Rosenlunds sjukhus på Söder i Stockholm (granne med Contras redaktion för

övrigt) finns en bassäng med 33-gradigt vatten för sjukgymnastik. Den har använts dels för patienterna på sjukhuset (nästan alla mycket gamla), dels för yngre personer som skickats dit på remiss "ute från sta'n". Nu har sjukvårdsbyråkraterna kommit på att det är svårt att blanda vård av äldre och yngre, varför den halva av patienterna som varit under 65 år avstängts från vidare sjukgymnastik i bassängen.

(Södermalm & Gamla Stan)

Ungdomars attityder

Dagens ungdom verkar i mångt och mycket ha en sundare inställning till omvärlden, jämfört med föräldrarna för 25-30 år sedan. Då härjade kommunismens och kollektivismens spöke i skolor och på universitet.

Så är det inte idag. Ungdomar – i åldrarna 15 till 25 år – har idag en starkt individualistisk profil. De inser att de själva måste ta ansvar för sin framtid, att det inte finns något "starkt samhälle" som löser allt. De har sett att det ena trygghets-systemet efter det andra havererar. Att politiska löften bara är målsättningar. Att den som betalat inte alltid får det som betalningen avsåg – eftersom politikerna ändrar sig. Bostadsbidragen ska betalas tillbaka. A-kassan sänks. Kostnaderna för sjukvården höjs. Det enda som ligger fast är de höga skatterna.

Det finns numer en mycket sund skepsis mot det politiska systemet i den yngre generationen. Allt fler inser att ska saker och ting ordna sig får man ta ansvaret själv. Allt fler är beredda att starta egna företag. Och allt fler gör det. Dagens ungdomar, som borde ha annat att tänka på än pensioner de närmsta trettio åren, inser att de offentliga systemen lovar runt men håller tunt och är därför beredda att ta även den saken i egna händer – i form av privata försäkringar. En gångbar utbildning skaffar man sig gärna på eget initiativ utomlands. Hierarkier och disciplin är ute, flexibla nätverk och nya idéer är inne.

Men även om de flesta unga inser att de gamla tiderna är borta och att man måste ta saken i egna händer är det många, faktiskt en majoritet på ungefär 60 procent, som ser med viss saknad på det som var när deras föräldrar var unga. Men insikten är

stor, den tiden är gången.

Men en växande grupp, som idag är på ungefär 40 procent, har en helt annan attityd. De är glada över att facket går kräftgång. De ser gärna att ineffektiva svenska företag säljs till utlänningar som kan få fart på dem. De vill hellre riva ner än bygga upp offentliga myndigheter som svarar för tryggheten. De vill inte ha fast jobb utan hellre hoppa från det ena till det andra för att utveckla sig själv.

Det bådar gott, det är sådana människor som kommer att stå för nytänkande och nyskapande, som är så viktiga för Sveriges framtid. Problemet är att de här människorna – enligt undersökningarna – än så länge är i 15-25-årsåldern. Det är först om 10-15 år som de blivit tillräckligt gamla för att verkligen få genomslag i ekonomi och samhälle. Till dess får vi dras med inskränkta kollektivisterna födda på 1940-, 1950- och 1960-talen.

När FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna "hotade att omvandla samhället med våld"

Det var den 27 april 1973 och justitieministern hette Lennart Geijer, socialdemokrat naturligtvis. Uppgifterna var hemligstämplade fram till den 16 december 1998. I en hemlig tilläggsföreskrift till personalkontrollkungörelsen (föreskrifter om hur SÄPO ska sköta sina register) fastställdes att Demokratisk Allians (DA) var en organisation som "i antaget program angett att organisationen skall verka för att omvandla samhället med våld". Det var i alla fall den enda lagliga grunden för att ledande medlemmar i en viss organisation enbart på grund av sin aktivitet i organisationen skulle kunna registreras av SÄPO.

Organisationen Demokratisk Allians hade ett antaget program som löd: "Demokratisk Allians skall utifrån grundläggande värderingar om frihet, fred och framsteg, samt de mänskliga rättigheterna, såsom de uttryckes i Förenta Nationernas deklaration därom, sprida upplysning om och bekämpa alla former av förtryck och diktatur, samt organisationer och grupper som motarbetar demokrati och frihet. Demokratisk Allians skall i nuläget lägga särskild vikt vid studiet av och spridandet av upplysning om kommunismens historia och kommunismens taktik och strategi. I enlighet härmed vill Demokratisk Allians arbeta för att FN:s deklaration om de

mänskliga rättigheterna allmänt respekteras och efterlevs." Någon annan programskrift har inte antagits av Demokratisk Allians.

DA var en ungdomsorganisation som framförallt gjorde sig känd som anhängare av en demokratisk utveckling i Sydvietnam och bestämde motståndare till kommunisternas senare framgångsrika försök att införa diktatur i hela Vietnam. Därmed var DA starkt kritisk till den utrikespolitik som fördes av Sverige på 1970-talet. En sådan kritisk inställning är tillåten enligt gillande grundlag.

Justitieministerns utfärdade föreskrifter rörande DA förnyades vid ett antal tillfällen, senast den 24 november 1988. DA fanns dock inte med i en ny förteckning över misstänkta organisationer som antogs den 4 februari 1993. DA ansågs alltså av justitiedepartementet, mellan den 27 april 1973 och den 3 februari 1993, vara en organisation som med våld försökte omvandla samhället. DA bedrev dock ingen verksamhet efter 1976.

Trots att DA inte längre ansågs tillhöra statens fiender från och med den 4 februari 1993 satt de som en gång varit registrerade fast i SÄPOs register. Visserligen sjönk antalet registrerade, men den 30 september 1998, det sista datum för vilket vi har uppgifter, var fortfarande 3 alliansare intagna i SÄPOs register (31 december 1980, fem år efter det att organisationen upphörde var 17 alliansare med i registret) enbart på grund av sitt medlemskap i DA för mer än tjugo år sedan.

Contra har hos Justitiedepartementet den 14 april i år begärt ut handlingar som förklarar på vilket sätt stöd för FN:s deklARATION om de mänskliga rättigheterna är ett hot om att med våld omvandla samhället. Samma dag begärdes en förklaring från Registernämnden (som ska kolla SÄPO) varför medlemmar i Demokratisk Allians fanns i SÄPO:s register efter den 3 februari 1993. Flera personer som kan antas vara registrerade av SÄPO på grund av medlemskap i Demokratisk Allians har dessutom begärt utdrag om sig själva ur registret – vilket alla har rätt att få sedan den 1 april 1999. Hittills har inga svar inkommit från vare sig Justitiedepartementet, Registernämnden eller SÄPO. Dock har, enligt TT, 120 av 127 som begärt att få se SÄPO-handlingar om sig själva nekats detta. Ytterligare nära 700 förfrågningar har ännu inte besvarats.

Nu är det liberaler som skuggas

Om det på 1970- och 1980-talen var anti-kommunistiska DA som granskades av SÄPO så är det idag nyliberala Frihetsfronten som övervakas av polisen på grund av sina åsikter. I rättegångshandlingarna i målet mot Mats Hinze (som greps med en oapterad bomb på Millesgården i Stockholm, dagen innan omröstningen om orten för OS år 2004) framgår att polisen – sedan Hinze väl förpassats bakom lås och bom – ägnade sig åt att skugga deltagare i Frihetsfrontens månatliga diskussionsaftnar i Gamla Stan. Av ett videoprotokoll framgår att man filmat dem som gått in eller ut ur möteslokalen. Vidare framgår att tidskriften Flashbacks utgivare Jan Axelsson skuggats till sin bostad på Söder. Hinze var vid det aktuella tillfället som nämnts bakom lås och bom. Han hade tidigare rört sig i kretsarna kring Frihetsfronten och tidskriften Nyliberalen, men inte under åren närmast innan han greps. En polisanmälan mot polisen för olaglig övervakning av politiska möten har avskrivits utan någon begriplig motivering.

Dålig utbildningsstatus i Sverige

Lillemor Kim har skrivit en rapport med titeln "Retorik och realiteter". Rapporten, som getts ut av SACO, visar att Sverige halkar efter alltmer på utbildningsområdet. Hon pekar på att bara 10 procent av en årskull idag går direkt från gymnasiet till högre studier – antagningssystemet missgynnar dem som har en färsk examen. Vid en jämförelse med andra OECD-länder över andelen med treårig eftergymnasial utbildning hamnar Sverige bland de sista länderna (men politikerna kallar gärna det fyraåriga tekniska gymnasiet för "eftergymnasial utbildning" – och då hamnar Sverige på en mer smickrande plats). I Sverige tar ungefär 60 procent av de som börjar akademiska studier högskoleexamen, i andra länder ligger siffrorna kring 70–80 procent. Sverige ökade under början av 1990-talet antalet högskolestuderande, men trenden är nu återigen (som på 1980-talet) sjunkande. Anslagen per student har dessutom sjunkit.

Arbetsmoralen är hög – och det behövs

De flesta svenskar arbetar. Även om de inte tjänar på det. Arbetsmoralen är alltså hög. Och det kan behövas, med tanke på vilka signaler skatte- och bidragssystemet

ger. Finansdepartementet har gjort beräkningar som visar vad som händer om en arbetslös börjar arbeta.

Ett exempel avser en ensamstående sjuksköterska med två barn. Hon får enligt förutsättningarna A-kassa med 10400 kronor per månad, men förbättrar inkomsten till 13000 när hon börjar arbeta. Inkomstförbättringen är 2600 kronor per månad. Av de pengarna försvinner 1046 kronor i skatt, 520 kronor i lägre bostadsbidrag och 965 kronor i högre dagisavgift. Netto kvar är 69 kronor och ska hon åka buss till jobbet blir utfallet negativt.

Än sämre blir det för två vuxna med tre barn som får arbete och förbättrar inkomsten med 2000 kronor per månad. Skatten tar 804 kronor, bostadsbidraget minskar med 400 kronor och dagisavgiften ökar med 1524 kronor. Netto är det ett minus på

728 kronor, redan innan busskortet är köpt.

Det är förävrigt god borgerlig politik att ha maxtaxa på dagis, vilket är fallet i många fler borgerliga än socialdemokratiska kommuner. Den debatt som uppstod efter Göran Perssons utspel i valrörelsen 1998 är därför högst märklig. Den innebär att många borgerliga debattörer plötsligt började kritisera den politik som genomförts av borgerliga majoriteter i många kommuner, samtidigt som socialdemokratiska kommunalpolitiker plötsligt skulle svänga hundraåttio grader i synen på marginaleffekterna.

UTLANDS-NYTT

Quayle siktar högt inför 2000

En av de republikanska politiker som hoppas vinna Grand Old Partys (GOP) nominering inför presidentvalet nästa höst är förre vicepresidenten Dan Quayle. Quayle är själv övertygad om att han kommer att vinna, uppger den amerikanska tidskriften *National Review* 5 april 1999. Annars är Texas-guvernören George W. Bush, Jr. för närvarande storfavorit till nomineringen [George W. Bush vann även omröstningen på Contras hemsida tidigare i år. Bush fick 46 procent av rösterna och Dan Quayle 4 procent, med återstoden fördelad på ett flertal andra namn]

Det är ingen tvekan om att förre senatoren Dan Quayle är ett attraktivt namn för konservativa väljare i USA. Han är för det första den ende kandidat som tillhör den konservativa rörelsen som beklätt ett valbart ämbete (och ett högt sådant). Den som vidare studerar hur Quayle röstat i kongressen kommer att finna, att han på ett oklanderligt sätt stått upp för konservativa ideal inom både ekonomi, moral och utrikespolitik. Det i stort sett enda som lagts honom till last är hans stöd för den vänsterinriktade republikanen Christine Todd Whitman inför hennes återvalskampanj för guvernörsposten i New Jersey.

Quayle sökte redan för 20 år sedan som ung kongressman motverka den oförmånliga skattelagstiftning för gifta makar som i dag är en stridsfråga för konservativa. Han gick också tidigt in för en abortfientlig linje liksom han företrädde olika skattesänkingsförslag. I försvarsfrågor anses Quayle ha stått till höger om Reagan-administrationen. Inte heller när det gäller synen på den amoraliske president Bill Clinton har Quayle tvekat, utan klargjorde redan förra året att Clinton bör avlägsnas från sin post.

"Den här administrationen är sannernigen den arrogantaste och mest korrupta administrationen i varje fall under min livstid", citeras den 52-årige Quayle i *National Review* och lovar samtidigt att han skall göra detta till en betydande fråga nästa år. Om den ungefär jämnåriga Bush junior har samma inställning är mer tveksamt.

Dan Quayle anses också vara försedd

med goda politiska känslspröt från konservativ synvinkel. Han gav exempelvis president George Bush rådet att inte höja skatterna 1990 och fick honom två år senare att erkänna, att skattehöjningen var en politisk blunder som sannolikt kostade Bush segern i presidentvalet. Quayle rådde också Bush att söka kongressens godkännande innan han drog ut i krig mot Irak. Quayle verkade också för den omtvistade konservativa juristen Clarence Thomas nominering till Högsta domstolen trots vänsterns ursinniga attacker.

Att sedan George Bush förlorade mot Clinton 1992 kan inte Dan Quayle lastas för – hans välbemannade kontor förde fram en rad viktiga frågor som, om Bush hade utnyttjat dem bättre, hade kunnat leda till att USA och världen sluppit Clinton-sejouren i Vita huset. Det må också nämnas att Dan Quayle i vicepresidentdebatten 1992 – till skillnad från Jack Kemp 1996 – besegrade Al Gore och fick denne att framstå som den miljöextremist han i verkligheten är.

Så varför framstår en republikansk presidentkandidat vid namn Dan Quayle som något av en utopi?

Svaret kan sammanfattas i tre ord: Quayles orala dyslexi. Genom åren har Quayle gjort sig skyldig till några av vänstretablissemangets oerhört upphaussade felsäkringar, vilka varit ett stående

ämne för ståuppkomiker och TV-serier med liberal patina av typ "Murphy Brown". Dessutom brukar Quayle porträtteras som en överklassstyp som helst av allt spelar golf och går på cocktailpartyn. Men Al Gore har klantat sig minst lika mycket som Quayle utan att tillnärmelsevis råka lika illa ut. Han har talat om "leopardens ränder" och översatt viktiga nationella deviser på latin fel. Han har påstått att han och hustrun Tipper utgjorde förebilderna för snyftromanen *Love Story* och den åtföljande biografifilmen, endast för att få detta dementerat av bokens författare Erich Segal. Gore har till råga på allt, helt felaktigt, gjort gällande att det var han som initierade Internet.

Skillnaden mellan Quayle och Gore är naturligtvis främst, att den senare av etablissemangets till skillnad från den förre anses vara politiskt korrekt.

Quayle och hans supportrar har en jätteuppgift framför sig: de måste förändra den allmänt vedertagna bilden av Dan Quayle som politikens "dumma polack" som bara kan spela golf och komma med felsäkringar. Om de lyckas med det, och om de kan övertyga de republikanska väljarna om att Quayle kan besegra Al Gore i presidentvalet i november 2000, så kommer republikanernas kandidat att heta Dan Quayle och inte George W. Bush eller Elizabeth Dole.

Tommy Hansson

Egypten förföljer kopter

Egypten brukar ofta beskrivas som ett relativt tolerant, islamiskt samhälle utan den åsiktsrerror som utmärker hårt islamistiska stater av typ Iran och Afghanistan. Den egyptiska regimens behandling av landets så kallade koptiska kristna talar dock ett delvis annat språk.

Den 14 augusti 1998 klubbades två kopter ihjäl i det lilla egyptiska samhället El-Kosbeh i provinsen Sohag, inte långt från Luxor. Men den egyptiska polisen, visade det sig, ägnade större tid och kraft åt att sätta dit inhemska aktivister för mänskliga rättigheter vilka krävde att mördarna skulle uppsparas och dömas än att sätta dit mördarna. Den egyptiska pressen har ägnat stort utrymme åt händelsen, vilken förmodligen aldrig skulle ha väckt något större uppseende om inte de undersökande myndigheterna hade agerat så klumpigt och brutalt.

Mindre än två veckor efter mordet hade den lokala polisen spårat upp och förhört

hundratals av kopterna i El-Kosheh. Även om ingen av kopterna hölls i mer än en vecka, blev de flesta föremål för misshandel eller tortyr i en uppseendeväckande skala eftersom polisen föredrog att utgå ifrån att mordet hade förövats av andra kopter. Också härdade egypter, vilka är vana vid brutala polismetoder, reagerade starkt inför brutaliteten i detta fall.

Under det att gripandena och tortyren i El-Kosheh fortsatte, satte sig två koptiska präster i förbindelse med sin lokale biskop, Anbar Wissa, vilken omedelbart protesterade hos den lokale polischefen. Men förhören fortsatte. I mitten av september uppsökte egyptiska människorättsrepresentanter det lilla samhället, och inom bara några dagar hade Det egyptiska kontoret för mänskliga rättigheter, landets mest kända icke regeringsrelaterade organisation (NGO), utfärdat en rapport om läget och distribuerade denna till såväl egyptiska media som människorättsorganisationer utomlands. Egyptens ledande koptiska tidning, *El-Wattani*, hade rubriken "Några få polismän har förvandlat sin polisstation till ett slakthus". Samtidigt talade biskop Wissa ut om vad han ansåg om den öronbedövande tystnaden från lokala tjänstemän och tjänstemän i Kairo.

Sedan hakade den konservativa brittiska dagstidningen *The Daily Telegraph* på med en i och för sig överdriven rapport, men det förde med sig att saken nått internationell uppmärksamhet. Biskop Wissa togs där efter in för förhör till polishögkvarteret i Sohag-provinsen och hölls fängslad i en dag; han frisläpptes sedan mot borgen efter att ha anklagats bland annat för att ha "använt en religiös plats för att förtala polisarbete" och för att ha "undanhållit bevis för brott". Därefter utsattes Det egyptiska kontoret för mänskliga rättigheter (EOHR) för en skur av attacker från Egyptens officiella massmedia vilka i stort sett gick ut på att organisationen var landsförrädisk och hade understött brottslig verksamhet. Den 2 december i fjol greps i Kairo EOHRs chef Hafez Abu Seada, anklagad för att ha tagit emot pengar från utlandet i syfte att skada nationella intressen; spritt rykten som påverkar landets intressen; och för att ha förbrutit sig mot dekretet mot att samla in donationer utan tillstånd från tillbörliga myndigheter.

Seadas gripande medförde dock en storm av utländska protester hos Egyptens president Hosni Mubarak mot att bland annat Seadas huvud hade rakats och mot att han

för en tid hade fängslats tillsammans med vanliga kriminella interner. Myndigheterna tvingades därefter släppa Seada efter bara fem dagar, varpå delinkventen per omgående flög till Paris och deltog i aktiviteter till förmån för de mänskliga rättigheter. Men Kairo-polisen gav sig inte utan hade snart utfärdat en ny order om att gripa Mustafa Zeidan, en jurist hos EOHR som hade skrivit ursprungsrapporten om El-Kosheh-incidenten. Detta ledde i sin tur till stark kritik också i mer officiell press som i tidningen *Al-Ahram Weekly*.

Egypten har beskrivits som ett land som leds av en mjuk variant av auktoritarism, men undertryckandet av kopterna i El-Kosheh och åtgärderna mot EOHR har visat att maktmissbruk och hysteri inte är lång borta. (*The American Spectator*)

Soldater Tjernobyloff

I samband med katastrofen vid kärnkraftverket i ukrainska Tjernobyli (i Sverige ofta stavat på ryska, Tjernobyli) 1986 omkom eller skadades svårt ett större antal brandmän, vilka avdelats att bekämpa katastrofen. Vad som inte är lika känt men inofficiellt bekräftats av västliga underrättelseorgan, erfar *Contra*, är att också ett åtskilliga soldater som sänts till platsen rönt samma öde efter att ha varit inne i mer än 15 sekunder i kärnkraftverket.

Soldaterna var inte ryssar utan tillhörde dåvarande sovjetstater såsom Estland, Lettland, Litauen, Ukraina etcetera. De soldater som dött begravdes helt enkelt obemärkt på platsen varefter saken tystades ner av den sovjetiska maktapparaten, som då leddes av Michail Gorbatjov.

Rysk antisemitism

Som bekant är antisemitismen en sorglig historisk relik i Ryssland, och varken kommunismen eller den utveckling som skett efter sovjetväldets upplösning har kunnat ändra detta faktum. Tidigare i år har det ryska kommunistpartiets dumaledamot Albert Makasjov strött grovt antisemitiska uttalanden omkring sig, och i ett tal i Novotjerkassk i södra Ryssland den 22 februari sa han bland annat: "Judar är modiga. De är så modiga för att vi sover, för att ingen av oss ännu har knackat på deras dörr."

Makasjov talade vid tillfället inför den

nationalistiska Rörelsen till stöd för armén (som han själv leder) och föreslog exempelvis att rörelsen skulle kunna byta namn till Rörelsen mot *Jids*. En rysk affärstidning hade efter detta en artikel med rubriken "Pogromer är inte långt borta".

I Novosibirsk i Sibirien, där det bor omkring 10 000 judar, vandaliserades under våren den synagoga som under förra året överlämnades till den judiska församlingen efter att ha varit i myndigheternas beslag sedan 1917. Vandalerna hade rivit sönder böneböcker, kastat ut Torah-rullar och bönesjalar över golvet. Hakkors och annat antisemitiskt klotter hade kluddats på väggar och tak. Under trycket av den ökande antisemitismen ökar också utvandringen av judar till Israel, och från Sibirien utvandrade enbart under februari i år 170 personer, 200 procent fler än vid samma tidpunkt i fjol. (*Menorah*)

"Krusse" Jr. USA-medborgare

Sonen till Nikita Chrusjtjov, sovjetledaren som för 40 år sedan förutspådde att kommunismen skulle "begrava" det kapitalistiska Amerika, har blivit amerikansk medborgare. Chrusjtjov besökte USA för nästan 40 år sedan och träffade bland andra dåvarande vicepresidenten Richard Nixon. I FN dunkade "Krusse" emfatiskt med en sko i talarstolen för att understryka motståndet mot västvärlden.

Chrusjtjov junior, Sergej, och hans hustru Valentina Golenko svor eden att bli amerikanska medborgare den 23 juni. Sergej är 63 år och verksam som raket- och dataingenjör och var en gång hög chef inom den sovjetiska robotindustrin. Numera har han en framträdande forskar- och föreläsartjänst vid Brown-universitetets center för utrikespolitisk utveckling. Han anlände till universitetet under hösten 1991 inom ramen för ett tvåårigt utbytesprogram men trivdes så väl att han ansökte om permanent uppehållstillstånd.

Sergej framhöll att det vid den tiden inte var fråga om något avhopp från hemlandet, därför att "våra länder inte längre är fiender. Vi är på samma sida nu."

Första staten i Europa med fulla diplomatiska förbindelser med Republiken Kina

Makedonien är den första staten i Europa (vid sidan av Vatikanstaten) som upprättat fulla diplomatiska förbindelser med Republiken Kinas regering på Taiwan.

Skott-lossning mot kommunistiska lögner

Staffan Skotts *Aldrig mer!* presenteras på omslaget som "en bok om kommunismens folk mord och brott mot mänskligheten". Och boken är utan tvivel årets hittills viktigaste, som skrivits av en svensk författare. Den river i ett svep undan de flesta av de slöjor som av vänstern hängts upp i syfte att dölja sanningen om kommunismen.

När *Aldrig mer!* först presenterades i media sades den vara ett led i en breitt upplagd informationskampanj med regeringsstöd av ungefär samma slag som den utmärkta kampanjen om den nationalsocialistiska Förintelsen förra året. Dessa planer gick dock i stöpet sedan främst Vänsterpartiet med Gudrun Schyman i spetsen satt sig på tvären. "Människor, inte ideologier dödar", lød det schymanska stridsropet, och man förstod genast syftet: att göra Schyman och hennes alltför många meningsfränder skuld fria till att man under alltför många år satt sin lit till en idéllära, som bär ansvaret för över hundra miljoner människors död i länder som Sovjetunionen, Kina, Kambodja, Nordkorea med flera.

Märkligt nog var Gudrun Schyman, med ett beryktat förflutet i en av extremvänsterns många revolutionära bokstavssektorer, på intet sätt angelägen att framhålla sin diskutabla tes om att "ideologier inte dödar" när upplysningskampanjen om Förintelsen drogs igång 1998.

Schyman och Faurisson

I själva verket är det omöjligt att föreställa sig människor planlägga folk mord och massteror utan att vara besjillade av någon sorts tanke eller idé som rättfärdigar handlandet – varken abstrakt ondska eller maktlystnad räcker som förklaring. Den moderna historien ger också entydigt besked om vilka tankekomplex som ursäktat massmord och terror riktade mot män, kvinnor och barn under 1900-talet: det är socialismen och nationalismen, preciserade i form av kommunismen och nationalsocialismen.

Att det sedan finns så kallade historierevisionister, såsom Gudrun Schyman och

Staffan Skotts Aldrig mer är enligt recensenten en av årtiondets viktigaste svenska böcker.

Michel Faurisson, som förnekar eller föringrar de ideologiskt motiverade massmorden är en annan sak, som det finns föga skäl att ta alltför stor notis om.

Staffan Skott är journalist på *Dagens Nyheter* och slavist. Han är också bekännande socialdemokrat. Under det kalla krigets tid fick han yttermera utstå viss kritik därför att han i en del bedömares ögon hade misstänkt lätt att få visum till och resa alltför obehindrat i Sovjetunionen. *Aldrig mer!* ger dock vid handen att den kritiken varit obefogad.

Skott har valt att särskilt ingående belysa den kommunistiska praktiken i de tre kommunistiska diktaturstaterna Sovjetunionen, Kina och Kambodja, vilket måste anses vara tre representativa exempel. *Aldrig mer!* är avsedd att vara en lättbegriplig översikt i ämnet, varför Skott varit tvungen att begränsa sig (och kanske stundom blir överpedagogisk). Ändå hade man gärna sett att mer utrymme hade ägnats åt Enver

STAFFAN SKOTT

Aldrig mer!

HJALMARSSON & HÖGGERG

EN BOK OM KUNNISMENS FOLKMÖRD
OCH BROTT MOT MÄNSKLIGHETEN

Hoxhas Albanien, som när allt kommer omkring var en av världshistoriens mest slutna och genomkontrollerade samhällen, och de kommunistiska diktaturerna i Afrika och Latinamerika.

Svält som politik

Jag drar mig för att kritisera den hedervärde och välskrivande Skott för politiskt korrekthet, men de svepande ordalag varmed han avfärdar doktrinärt socialistiska diktaturer i Afrika av typ Etiopien och Angola eller sandinisternas terrorvälde i Nicaragua, visar att inte heller sossen Skott är helt immun mot uttalade eller outtalade krav på att vara politiskt korrekt. Inom socialdemokratien har det ju länge ansetts vara mer eller mindre tabubelagt att kritisera afrikanska eller latinamerikanska socialistländer.

Alltnog. Staffan Skott skriver skakande och i välgörande klartext om hur såväl

Detta monument hyllar de tusentals polska officerare som mördades på Stalins order i den ryska byn Katyn under Andra världskriget.

Josef Stalin som hans mönsterlärjunge Mao Tse-tung medvetet använde svälten som politiskt vapen: "Åren 1932-1933 var det hungersnöd ute på landsbygden i Ukraina. Människor svält ihjäl – därför att den kommunistiska regeringen hade tagit ifrån dem deras mat." (sidan 19) I Ukraina, som kan jämföras med Frankrike både till yta och folkmängd, beräknas minst fem miljoner människor ha dött i en av kommunistregimen i Moskva avsiktligt framkallad hungerkatastrof syftande till att eliminera den självständiga bondebefolkningen och införa kollektivjordbruk. Skott redogör grafiskt och medmänskligt för de mest fruktansvärda scener inklusive fall av kannibalism.

Också Kinas Stalin, Mao Tse-tung, använde sig av svälten som politiskt medel under åren 1959-62. En grupp om 200 kinesiska tjänstemän som något år efter den stora svälten reste runt i Kinas samtliga provinser för att klarlägga vad som ägt rum kom fram till, att mellan 43 och 46 miljoner människor svältit ihjäl. "Den som bar det fulla ansvaret för detta var partiledaren och diktatorn Mao (Tse-tung)", framhåller Skott (sidan 116). Svälten slog hårdast i provinsen Anhui.

Också i Kina förekom kannibalism, då människor åt upp varandra för att överleva. Senare, under den så kallade kulturrevolutionen i slutet av 1960-talet, förekom en sorts rituell kannibalism framförallt i provinsen Guangxi där troende rödgardister svarade för den yttersta politiska manifestationen: de åt upp kroppsdelar (företrädesvis hjärta och njurar) tillhöriga "reaktionärer" och "högerelement".

Hyllad Pol Pot

Så till den kambodjanska tragedin, orkestrerad av de båda misslyckade Paris-studenterna Pol Pot och Khieu Samphan, vilka genom sina order beräknas ha tagit liv av mellan en och två miljoner landsmän mellan 1975 och 1979; det senare årtalet invaderades "Kampuchea" av grannstaten Vietnam. Pol Pot hette egentligen Saloth Sar och hade i Paris förläst sig på skrifter av Marx, Lenin och Stalin i stället för att göra det han kom till den franska huvudstaden för att göra: läsa radioteknik. När han efter avbrutna studier återvände till Kambodja startade Pol Pot ett gerillakrig först mot prins Sihanouk, därpå mot regeringen Lon Nol och dess amerikanska allierade.

I april 1975 började Pol Pots unga, råbarkade och utbildade djungelkrigare på ledarens order driva ut folk ur de stora städerna, ty dessa uppfattades i de Röda khmerernas tankevärld vara kapitalistiska och västerländska smitthärdar. Alla som inte passade in i det tilltänkta jämlikhetens paradiset som Pol Pot och Khieu Samphan avsåg skapa "togs in i skogen" och mördades med hackor, knivar och spadar eller vad som eljest fanns till hands eller sköts ihjäl som hundar.

"Pol Pot gick ut i djungeln för att kämpa mot Sihanouk", skriver Skott. "Han beskrivs som en mild man som talade lågmält och ofta log. Bakom den bedrägliga masken dölde sig en skoningslös massmördare." (sidan 179) Denne lågmälda ideolog, i Sverige hyllad av bland andra riksdagens nuvarande talman Birgitta Dahl och den uppburna dramatikern och förfat-

taren Per-Olov Enquist, slutade dessbättre sina dagar för drygt ett år sedan i "hjärtslag".

Staffan Skott har alltså skrivit en av årets, ja årtiondets, viktigaste svenska böcker. Den torde lämpa sig förträffligt som kurslitteratur vid gymnasietshistorieundervisning. Men det tillåter väl inte gamla kommunisten och Indokina-demonstranten Gudrun Schyman och hennes ideologiska fränder.

Jag har ett par marginella anmärkningar utöver de ovan anförda. En är att det i boken borde ha framskyttats, att det är tillåtet för utsatta folk och grupper som utsätts för det kommunistiska överväldet att försvara sig. Som exempelvis Contras i Nicaragua, UNITA i Angola och UCK i Kosovo. Det borde dessutom ha framgått, att det var tack vare USAs och Ronald Reagans insats som den Moskva-ledda imperialismen med kommunismen som ledstjärna faktiskt kunde besegras i det kalla kriget.

På tal om politisk korrekt kan man slutligen fråga sig, varför Skott inte anført en enda bok som publicerats på *Contra* förlag i sin för övrigt välförsedda litteraturlista. Man kommer att tänka på standardverk som John Barron/Anthony Paul: *Terrorns Kambodja* (1978) och Simon Leys: *Kinesiska skuggbilder* (1980).

Tommy Hansson

Staffan Skott: *Aldrig mer! En bok om kommunismens folkord och brott mot mänskligheten*. Hjalmarson & Högberg, 246 sidor.

Slaveri i vår tid

På *Contra* förlag utgavs redan 1989 boken *Slaveri i vår tid* (247 sidor) vilken är en heltäckande granskning av kommunismen i såväl teori som praktik. Författare är denna tidskrifts ansvarige utgivare Tommy Hansson, som i denna bok effektivt demonstrerar hur den marxist-leninistiska kommunistiska teorin leder till det massmord som Skott så vältaligt beskriver.

Hansson's bok är alltså i hög grad aktuell och kan lämpligen läsas som ett komplement till Skotts skildring.

Beställ *Slaveri i vår tid* genom *Contra!* Enklast genom att sätta in 205:- på Contras postgirokonton 85 95 89-4. Du kan också beställa på Contras hemsida <http://www.contra.nu>

Krutdurk Balkan

av Carl G. Holm

Krig på Balkan igen. Kroatien, Slavonien, Bosnien-Hercegovina och nu senast Kosova. Mosaiken av etniska grupper, religioner och historisk bakgrund är svåröverskådlig. Men den styr i stor utsträckning händelseförloppet. Contra ska här göra ett försök att beskriva de olika områdenas bakgrund. För Kosova är säkert inte den sista konflikten på Balkan.

Vi går igenom bakgrunden genom att presentera befolkningssiffror, fördelade på olika språk och nationaliteter. Vi ser på den historiska bakgrunden i form av de mångkulturella stormakterna Österrike-Ungerns respektive Osmanska Rikets (Turkiet) kontroll över områdena – och hur

(Soluppgång..., fortsättning från sidan 10)

Mediavänstern

Ekonomiska händelser får politiska följder, men stora delar av svenska massmedia tycks antingen blunda för dem eller inte förstå dem. Den som återvänder från en utlandsresa märker det tydligast. Ingenstans utom i Sverige behandlas Östeuropa med samma utförliga intresse; ekonomijournalister vurmar för Murmansk som exportmarknad; radion utökar de ryska språkprogrammen; u-landsprofessorers kritik mot Väst upprepas respektfullt; EU framställs som en krisregion.

Västfientligheten som länge präglat svensk debatt lever kvar och förmår många att skadeglatt citera framtidsdrömmar som de ovan nämnda. Ofta hör man termen "senkapitalism", som inte gärna kan vara annat än önsketänkande.

Lika huvudlösa framstår många skolböcker i geografi, historia och samhällskunskap. Öppna en sådan och du möter genomgående kritik mot demokratierna i Väst men välvilja mot hel- eller halvdiktaturer på andra håll. Bland många exempel finns en geografibok, standard på grundskolans högstadium under tjugo år och utgiven på Natur & Kultur 1971. Den jämförde systematiskt ekonomierna i USA och Sovjet, gav inställsamt beröm åt den

senare och svartmålad den förra.

Det vore orättvist att kalla majoriteten av svenska journalister och läroboksförfattare marxister. Beundran för planekonomi och diktatur är inget framträdande drag hos dem. Snarare finner man, dels en missriktad idealism, dels en komplexfylld skräck och avund mot västvärlden. Här har vi upptäckt en grupp som läsarna troligen känner igen, född i Kalifornien och beskriven så här i *Lilla Focus*:

"Hippies: anhängare av en på 1960-talet i USA uppkommen protesterörelse mot det borgerliga samhället, kommersialisering och våldspolitik. Drag av orientalistisk mystik."

Rid mot soluppgången

Nog har svenska mediakonsumenter och skolbarn förtjänat bättre än så. Vad vi bör kräva är en långt mer ambitiös rapportering av framgångar och svårigheter i Väst. Det är rimligt inte bara därför att de stora västlänarna avgör världens politiska och ekonomiska kurs; de rymmer också problemlösningar där Sverige ibland kan dra lärdom. Att se gryningen i väster innebär ingen paradox – snarare en flykt till kvalitet. Några frågor och svar:

• Vilken civilisation stimulerar uppfin-

ningar bäst? Svaret måste bli USA.

• Vilket land har den effektivaste yrkesutbildningen? Västra Tyskland.

• Var går världens snabbaste och säkraste tåg? Frankrike.

• Vilka företag bedriver mest kundanpassad produktutveckling? Norra Italiens.

• Var utvecklades leveranssystemet som kallas "just-in-time"? Japan.

Vi kan också övergå från ekonomins till kulturens domäner:

• Var produceras de bästa filmerna? En lista över dina tjugo favoriter ger svaret att mer än hälften kommer från USA.

• Vilket land kan skryta med flest nobelpris i litteratur? Frankrike.

• Var kan vi höra/se de mest opartiska nyhetssändningarna i radio/television? Svår fråga, men erfarna lyssnare/tittare svarar Storbritannien.

Exemplen skulle kunna mångfaldigas. Självklart kan relativt obetydliga, nationella kulturer som den svenska lära mycket av omvärlden, men var? Främst i de ledande västlänarna, till exempel på sistnämnda punkts nyhetsförmedling. Däremot har vi inte så mycket att hämta från Nicaragua, Tanzania eller Vietnam – Olof Palmes och mediavänsterns favoritjaktmarker. Skolan borde präglas av den insikten.

denna kontroll avvecklades. Vi ska se på vad som hände under Andra världskriget, då framförallt Tyskland och Italien försökte spela på de latent nationella motsättningar som fanns i området för att vinna inflytande. Vi ska se på språk och religion.

Sifferuppgifterna är från tiden närmast före de senaste årens folkflyttningar. Startpunkten för vår genomgång är den turkiska framryckningen mot Centraleuropa från Konstantinopels fall 1453 till dess att turkarna stoppades utanför Wien 1529. Då uppnåddes i stort sett status quo med hela Balkan i turkarnas eller Österrike-Ungerns händer. Det Osmanska Riket försvagades under 1700- och 1800-talen och Turkiet började kallas för Europas sjuka man. Därmed kunde de olika nationaliteterna frigöra sig från turkiskt välde, ibland med utländsk hjälp. Och det är där vi börjar vår redogörelse.

Albanien

Befolkning: 3,4 miljoner invånare. Albanien har en av regionens mest enhetliga befolkningar – 95 procent albaner och 3 procent greker. Anledningen är främst att Albanien gränser är "snålt tilltagna", det finns många albaner på andra sidan gränsen främst i Kosova och Makedonien, men även i Grekland.

Religion: Albanien förklarades under kommunisttiden vara världens "första ateistiska stat" (1967). Präster – både katolska, ortodoxa och muslimska – kastades i fängelse. Kyrkor och moskéer stängdes. Man har dock uppskattat att befolkningen är till 70 procent muslimsk, 20 procent ortodox och 10 procent katolsk.

Språk: Albanska är det enda gångbara språket, det tillhör en alldeles egen språkgrupp av den indoeuropeiska språkfamiljen och har ingen likhet med de slaviska språken eller grekiska.

Historisk bakgrund: Albanien kontrollerades av det Osmanska Riket från 1468 till 1912, då serbiska trupper erövrade landet. Stormakterna misstuckte till Serbiens expansiva politik och tvingade serberna att låta Albanien få sin självständighet. Serberna ville få tillgång till Adriatiska Havets kust, men detta misslyckades denna gång. Dock fick serberna behålla det närliggande albanskbefolkade området i Kosova.

Andra världskriget: Redan innan Andra världskrigets utbrott hade italienska trupper våren 1939 besatt landet. Albanien var visserligen formellt en självständig stat,

Historiska rötter. Det ljusgrå fältet styrdes i huvudsak av Österrike-Ungern (Habsburg) och det svarta av Osmanska Riket (Turkiet). Bosnien-Hercegovina (mellangrå) har kontrollerats av bägge imperierna.

men det kontrollerades i praktiken av det fascistiska Italien och Italiens kung Viktor Emanuel III var också kung av Albanien (den tidigare albanske kungen Zog flydde när italienarna invaderade landet).

1990-talet: Albanien blev under Enver Hoxhas kommunistdiktatur Europas fattigaste land. Landet var också mycket isolerat och "umgicks" mer med Kina än med Sovjetunionen och Jugoslavien. När kommunismen föll saknades fullständigt politiska traditioner och landet har haft flera regeringar, som inte lyckats lösa landets stora ekonomiska problem. Under ett tag låg albanernas hopp i ett omfattande "pyramidspel", som slutade med en ekonomisk krasch och regeringens fall. Den albanska allmänhetens tilltro till kapitalismen var – efter kommunismen – så stor att de gav sig in i ett kedjebrevsliknande spel i tron att det var så kapitalismen fungerade. Idag hoppas Albanien på medlemskap i bland annat NATO, genom att ställa sitt territorium till förfogande för NATOs insatser i Kosova anser man att man förbättrar sina utsikter till medlemskap, alldeles bortsett från att man hjälper landsmän i nöd.

Bosnien-Hercegovina

Befolkning: 4,0 miljoner invånare. Bosnien-Hercegovina är det etniskt sett mest splittrade landet i området utan någon dominerande folkgrupp. Serberna utgör 40 procent och de bor huvudsakligen nära Serbien i det som kallas Republika Srpska. Muslimerna (bosniakerna) är 38 procent och bor längre västerut. Muslimerna har bildat en muslimsk-kroatisk federation tillsammans med kroaterna, som utgör 22 procent av befolkningen. Både Republika Srpska och den Muslimsk-kroatiska federationen ingår i staten Bosnien-Hercegovina, som nödtorftigt hålls ihop av FN-styrkor under NATO-befäl.

Religion: Religionen följer huvudsakligen folkgrupperna, kroaterna är katoliker, serberna ortodoxa och bosniakerna muslimer. Dock finns det även en del protestanter och andra grupper. Sammanlagt 40 procent är muslimer, 31 procent ortodoxa, 15 procent katoliker och 5 procent protestanter.

Språk: Även om befolkningen är etniskt splittrad är språket enhetligt, 99 procent talar serbokroatiska, men kroaterna och bosniakerna (muslimerna) skriver serbokroatiska med det latinska alfabetet och serberna med kyrilliska bokstäver.

Historisk bakgrund: Bosnien erövrades av det Osmanska Riket 1463 och Hercegovina 1483, vilket också är förklaringen till den relativt stora andelen muslimer. Muhammedanismen vann insteg i Bosnien under den turkiska tiden då det var möjligt att vinna skattefrihet genom att gå över till isalm. Det var främst rika jordägare som var intresserade av detta, varför islam fick en viss överklassprägel. Under 1700-talet erövrade Österrike-Ungern delar av Bosnien och från 1878 var både Bosnien och Hercegovina en del av Österrike-Ungern.

Andra världskriget: Genom tyskt ingripande blev Bosnien-Hercegovina en del av den formellt självständiga staten Kroatien – under tyskt beskydd.

1990-talet: Det är i Bosnien och Hercegovina som konflikterna på Balkan har varit som mest våldsamma. Först efter ingripande från NATO och FN har konflikten bilagts – åtminstone tillfälligt. Motsättningarna ligger latent och hundratu-

Religion. Det ljusgrå fältet har en i huvudsak katolsk befolkning, det mellangrå en i huvudsak ortodox befolkning. Det svarta fältet representerar muslimer. I Bosnien-Hercegovina finns alla tre grupperna representerade.

för den turkiska minoriteten i landet (den tidigare kommunistregimen hade bland annat försökt tvinga alla turkar att anta bulgariska namn).

sentals människor har fördrivits från sina hemtrakter. De bor nu i andra delar av Bosnien-Hercegovina, i grannländerna eller i andra delar av Europa.

Bulgarien

Befolkning: 8,4 miljoner invånare. 85 procent av befolkningen är bulgarer, men det finns framförallt en turkisk minoritet nära gränsen till Turkiet på 8,5 procent. I övrigt finns mellan 2 och 3 procent vardera av zigenare och makedonier samt en del mindre grupper.

Religion: 85 procent av befolkningen är ortodoxa kristna. 13 procent är muslimer. Det finns också små grupper av katoliker och andra kristna samt 0,8 procent judar. **Språk:** Bulgariska, ett slaviskt språk som skrivs med kyrilliska bokstäver.

Historisk bakgrund: Bulgarien föll under turkarnas valde redan 1396. Landet befriades från turkarna först 1878. Ryska trupper hjälpte sina slaviska bröder och landet har alltsedan dess haft nära band med Ryssland – även under den tid Sovjetunionen existerade.

Andra världskriget: Bulgarien lerade sig med tyskarna och deltog i Andra världskriget genom att ockupera delar av Grekland och Serbien i samarbete med tyskarna. De historiska motsättningarna med Serbien är därför betydande.

1990-talet: Efter kommunismens fall satt länge "före detta" kommunister vid makten i Bulgarien. Först efter ett totalt ekonomiskt sammanbrott kunde icke-kommunister komma till makten. Det blev möjligt sedan man lerat sig med representanter

Grekland

Befolkning: 10,6 miljoner. Hela 98 procent av befolkningen är greker, men det finns även en del albaner och turkar.

Religion: Den grekiska befolkningen är ortodoxa och det uppges att 98 procent av befolkningen är anhängare av den grekisk-ortodoxa kyrkan.

Språk: Grekiska utgör en egen gren av den indoeuropeiska språkfamiljen utan närmare släktskap med andra språk.

Historisk bakgrund: Turkarna erövrade Grekland 1460. De lyckades dock aldrig införa den muslimska läran. På 1700-talet tilltog grekernas ansträngningar att frigöra sig från det Osmanska Riket och 1829 blev Grekland självständigt med hjälp från England, Frankrike och Ryssland. Till att börja med var det bara de södra delarna av det som idag är Grekland som utgjorde det självständiga Grekland. Expansion mot norr och öster skedde under flera steg 1864, 1881 och 1913.

Andra världskriget: Storbritannien gav Grekland militärt stöd mot italienska försök att ta delar av Grekland. Men senare, 1941, ockuperades Grekland av axelmakterna Italien, Tyskland och Bulgarien. Efter Andra världskrigets slut blev det inbördeskrig där kommunisterna försökte ta makten.

1990-talet: Grekland har bara perifert berörts av konflikterna på övriga Balkan. Främst genom flyktingar från Albanien, men också i form av ett rabiat motstånd mot att den före detta jugoslaviska republiken Makedonien skulle få kalla sig just Makedonien.

Kosova

Befolkning: 2,0 miljoner, varav 90 procent albaner och 10 procent serber.

Religion: Albanerna i Kosova är nästan mangrant muslimer, bara ungefär 5 procent är ortodoxa. Serberna är å andra sidan lika mangrant ortodoxa, bland annat beroende på att den serb-ortodoxa kyrkans patriark sedan 1920 har sitt säte i staden Pec i Kosova (det fanns ett patriarkat i Pec också mellan 1557 och 1766).

Språk: Albanska eller serbiska. När Kosova blev en autonom provins 1963 upprättades även ett universitet i huvudstaden Pristina för att främja den albanska kulturen i Jugoslavien. Idag är det universitetet istället en institution för att främja den serbiska kontrollen av Kosova.

Historisk bakgrund: Området tillhörde det Osmanska Riket. De slaviska länder som under 1800-talet frigjort sig från turkarna fortsatte offensiven mot söder och i två krig 1912 och 1913 erövrade Bulgarien och Serbien de områden som idag är Albanien och Kosova. Serberna hade tänkt sig att lägga beslag på bägge områdena, men stormakterna motsatte sig detta och såg till att Albanien blev självständigt. Serberna fick dock ta kontroll över albanskdominerade områden i Kosova och Makedonien. Under mellankrigstiden försökte serberna öka inflytandet i Kosova genom att sända in serbiska och montenegrinska kolonister i området.

Andra världskriget: Italien hade redan innan Andra världskriget tagit kontroll över Albanien, som visserligen formellt var en självständig stat, men som efter italienska diktat tvingats utse den italienske kungen Viktor Emanuel III till statschef. Under krigets första år stod Balkan i huvudsak utanför konflikten, men både de västallierade och axelmakterna (Tyskland-Italien) strävade efter att genom lämpliga allianser minska den andra sidans möjligheter att utnyttja området. Tyskland lyckades i så måtto att Jugoslavien slöt en allians med Tyskland den 25 mars 1941. Dagen därpå föll dock den jugoslaviska regeringen efter folkliga protester. Läget blev det rakt motsatta mot vad Tyskland hoppats på bara dagen innan. Hitlers trupper marscherade då in i Jugoslavien och ockuperade landet. I Kosova var det istället italienarna som skötte det jobbet, genom en offensiv från Albanien. Mindre delar av Kosova fördes under ockupationstiden till Serbien respektive Makedonien, men hu-

vuddelen förenades med Albanien under italiensk kontroll. Den albanska befolkningen upplevde inte den italienska ockupationen som helt negativ, provinsen förändrades ju med sina landsmän på andra sidan bergen.

1990-talet: Kosovos ställning som autonom provins upphävdes 1989. Serbiska tjänstemän övertog den statliga administrationen och skolorna upphörde med undervisning på albanska. Den albanska befolkningen genomförde, trots att det inte var sanktionerat av den jugoslaviska centralmakten, 1992 val till ett parlament med 130 ledamöter. Det parlamentet utsåg Ibrahim Rugova till president. Han är snarast pacifist och står idag i motsatsställning till UCK-gerillan.

Språk. I det ljusgrå fältet talas olika slaviska språk. I det ljusare mellangrå fältet ungerska, i det mörka mellangrå fältet rumänska, i det svarta fältet albanska och i det vita fältet grekiska.

Kroatien

Befolkning: 4,5 miljoner invånare. 78 procent kroater och 12 procent serber. Små grupper av muslimer, ungrare, slovenier med mera. Den serbiska befolkningen har minskat kraftigt under senare år, sedan många flyttat till Serbien.

Religion: Kroatien är ett i huvudsak katolskt land (77 procent), men den serbiska minoriteten är normalt ortodoxa. Det finns också ett fåtal muslimer och protestanter. **Språk:** Serbokroatiska, ett slaviskt språk, den kroatiska varianten skrivs med latinska bokstäver.

Historisk bakgrund: Kroatien tillhörde Österrike-Ungern (mindre delar kontrollerades av turkarna) och hamnade efter Första världskriget i den nybildade staten Jugoslavien, som dominerades av serberna. En del serber flydde undan turkarna och muslimerna till Kroatien och alldeles på andra sidan gränsen växte det därför under århundradena efter turkarnas maktövertagande i Serbien fram en serbisk minoritet i Kroatien.

Andra världskriget: När Tyskland gick till offensiv mot Balkan satsade man på att underblåsa kroaternas motvilja mot den serbiska dominansen i Jugoslavien och det bildades en självständig kroatisk stat under den lokale fascistledaren (Ustasja) Ante Pavelic. Under kriget skedde massakrer på serber och efter kriget skedde lika fruktansvärda massakrer på kroater.

1990-talet: Kroatien blev självständigt den 25 juni 1991 i samband med Jugoslaviens sammanbrott. Serbien försökte senare slita loss de serbiska delarna av landet (Slavonien på gränsen till Serbien) och det pågick krig mellan kroater och serber med

omfattande folkfördrivningar under 1991-1992. Så småningom kunde dock fred slutas, varvid en betydande del av serberna i Slavonien valde att flytta till Serbien.

Makedonien

Befolkning: 2,2 miljoner invånare. 65 procent av befolkningen är makedonier, 22 procent albaner och 4 procent turkar. Det finns också mindre grupper av serber och zigenare.

Religion: Makedonien, som sedan långa tider har nära förbindelser med Bulgarien, är ett i huvudsak ortodox land (67 procent). Det finns också förhållandevis många muslimer (30 procent), främst bland de turkiska och albanska minoriteterna.

Språk: Makedoniska är ett slaviskt språk nära besläktat med bulgariska och serbokroatiska. 70 procent av befolkningen talar makedoniska, 21 procent albanska och 3 procent vardera serbokroatiska och turkiska.

Historisk bakgrund: Makedonien kontrollerades av turkarna (Osmanska Riket) till 1912, då Bulgarien och Serbien erövrade landet och kom överens om en delning. Senare kom även Grekland med och kapade åt sig en bit av Makedonien. Serberna valde att kalla sin del av Makedonien för "Sydserbien" och skickade under mellankrigstiden in serbiska kolonister för att förändra den etniska sammansättningen. Grekland anser sig ha ensamrätt på namnet Makedonien (det finns också en grekisk provins som heter Makedonien) och Makedonien har fått backa och kallas i olika internationella sammanhang för FYROM (Former Yugoslav Republic of Macedonia).

Andra världskriget: Bulgarien ockuperade i samarbete med Tyskland Makedonien. **1990-talet:** Makedonien blev självständigt den 17 september 1991 i samband med Jugoslaviens sammanbrott. Till en början styrde exkommunister, men från 1998 har Makedonien en högerregering som strävar efter medlemskap i NATO och EU.

Montenegro

Befolkning: 0,6 miljoner invånare, de flesta är montenegriner, som talar serbokroatiska. Men det finns även albaner.

Religion: Ortodoxa, men även 13 procent muslimer.

Språk: Serbokroatiska är det helt dominerande språket.

Historisk bakgrund: Montenegro kontrollerades av turkarna från 1499, men gavs förhållandevis stor självständighet. Från 1878 erkändes Montenegro som en självständig stat. Efter Första världskriget tvingade serberna med våld in Montenegro i den nya staten Jugoslavien.

Andra världskriget: Landet gjordes formellt självständigt, men ockuperades av Italien.

1990-talet: Vid Jugoslaviens sammanbrott var Montenegro den enda delrepubliken i Jugoslavien, vid sidan av Serbien, som valde att kvarstå i federationen. Sedan republiken 1998 fått en ny västvänlig och demokratisk regering under Milo Djukanovic har motsättningarna med centralregeringen i Belgrad skärpts. Dock är fortfarande Montenegro en av två delrepubliker i rest-Jugoslavien.

Rumänien

Befolkning: 22,6 miljoner invånare, varav 89 procent rumäner, 9 procent ungrare och 2 procent zigenare.

Religion: 70 procent av befolkningen är ortodoxa, 6 procent protestanter och 3

procent katoliker. Dessutom finns det 3 procent uniater, en kristen kyrka som står katolikerna nära utan att erkänna påven.

Språk: Rumänskan är ett romanskt språk, släkt med italienska, spanska och portugisiska. Nära 10 procent av befolkningen talar ungerska, främst i den gamla ungerska provinsen Transsylvanien, som Rumänien fick efter Första världskriget.

Historisk bakgrund: Turkarna kontrollerade större delen av nuvarande Rumänien från mitten av 1500-talet. I slutet på 1700-talet fick det Osmanska Riket ge upp rumänska områden till Österrike-Ungern och Ryssland. Successivt berörde det under början av 1800-talet allt större delar av Rumänien. Rumänien var en av krigsskådeplatserna i Krim-kriget i mitten av 1800-talet och 1854 erkände stormakterna de självstyrande furstendömena Moldova och Valakiet (i Valakiet ligger bland annat Bukarest). År 1861 förenades furstendömena under namnet Rumänien, men fortfarande under osmansk överhöghet. 1880 erkändes Rumänien som ett självständigt kungadöme.

Andra världskriget: Rumänien försökte orientera sig mot Tyskland, men Tysklands allierade Ungern och Bulgarien erövrade delar av Rumänien. Också Sovjetunionen ockuperade delar av Rumänien, som förlorade 40 procent av sin yta. I slutet av kriget återtog de förlorade områdena (utom de som erövrats av Sovjetunionen).

1990-talet: Efter diktatorn Nicolae Ceasescus fall (och avrättning) 1989 styrdes Rumänien av "reformerade" kommunister som påstod sig ha varit motståndare mot Ceasescu. Ekonomin kördes dock i botten och 1996 föll den postkommunistiska regimen till förmån för mer framstegsvänliga krafter, som dock ännu inte lyckats reformera landet. Rumänien har inte blivit inblandat i konflikterna längre söderut på Balkan.

Serbien

Befolkning: 5,8 miljoner (exklusive Vojvodina och Kosova), flertalet serber

Religion: Ortodox

Språk: Serbokroatiska, ett slaviskt språk, den serbiska varianten skrivs med kyrilliska bokstäver.

Historisk bakgrund: Serbien var en del av det Osmanska Riket och under det muslimska trycket flydde många serber över gränsen till Vojvodina eller Kroatien, som

bägg tillhörde Österrike-Ungern. Med hjälp av Ryssland blev Serbien autonomt, men underordnat det osmanska Riket, 1829 (samtidigt som Grekland blev självständigt) och suveränt 1878. Serbien hamnade i krig med Bulgarien under Första världskriget och förbindelserna mellan de två har sedan dess inte varit de bästa. Bägge de två slaviska staterna har vid olika tillfällen strävat efter att samla de slavisktalande folken i området.

Andra världskriget: Den serbiska regeringen lerade sig med Tyskland den 29 mars 1941, men efter en dags folkliga protester föll regeringen och den nya regeringen var motståndare till Tyskland. På detta följde en tysk invasion och ockupation (det tog inte mer än två veckor att krossa det serbiska motståndet). Motståndet mot tyskarna drevs under Andra världskriget främst av de rojalistiska partisanstyrkorna under Dragoljub Mihailovitj, cetniks. Kommunistiska partisaner försökte driva ett mer samlat jugoslaviskt motstånd och råkade lika ofta i strid med cetniks som med tyskarna.

1990-talet: Serbien har under 1990-talet drabbats av den ena motgången efter den andra och fullständigt isolerats internationellt. Med Serbien som bas försökte de kommunistiska politikerna efter 1991 att hålla samman Jugoslavien, vilket innebar att serbiska styrkor engagerade sig i först Slovenien, sedan Kroatien och sedan Bosnien-Hercegovina. Efter mer eller mindre långdragna militära konflikter har serberna tvingats se sig besegrade i alla tre områdena. Samtidigt har landet varit föremål för internationella sanktioner. Vidare har den tidigare nära lerade republiken Montenegro (den andra delrepubliken i Jugoslavien) fått en ny västvänlig regering, samtidigt som de autonoma provinserna Vojvodina och Kosova helt integrerats i Serbien – med kända konsekvenser i Kosova.

Slovenien

Befolkning: 1,9 miljoner. 91 procent slovenier, 3 procent kroater, 2 procent serber.

Religion: Cirka 95 procent är katoliker, 2 procent uniater (en katolska kyrkan närliggande rörelse), 1 procent lutheraner och 1 procent muslimer.

Språk: Befolkningsmajoriteten (88 procent) talar slovenska, ett slaviskt språk. I övrigt talas främst serbokroatiska.

Historisk bakgrund: Slovenien har under lång tid varit nära knutet till Österrike-Ungern. När Österrike-Ungern föll i bitar efter Första världskriget låg en italiensk ockupation hotande nära och inför det hotet valde slovenerna att ansluta sig till Jugoslavien, dock utan någon större entusiasm.

Andra världskriget: Landet ockuperades av Italien och Tyskland, som tog var sin bit.

1990-talet: Slovenien var först ut att deklarerat självständighet från Jugoslavien (25 juni 1991). Efter några dagars "krig" accepterade den jugoslaviska regeringen situationen och Slovenien var ett fritt land. Slovenien var Jugoslaviens rikaste delrepublik och hade nästan västeuropeisk levnadsstandard. Eftersom frigörelsen gick så smärtfritt har reformarbetet inte blivit särskilt intensivt och Slovenien tappar successivt det försprång landet en gång hade. Dock ligger man bra till både för EU-medlemskap och NATO-medlemskap, till skillnad från övriga länder på Balkan.

Vojvodina

Befolkning: 2,0 miljoner. Av befolkningen är ungefär tre fjärdedelar serber, men det finns också 350 000 ungrare och över 100 000 slovakier, rumäner och zigenare.

Språk: Serbokroatiska talas av 75 procent av befolkningen, i övrigt ungerska (20 procent), slovakiska och rumänska.

Historisk bakgrund: Vojvodina tillhörde tidigare Österrike-Ungern, även om turkarna kontrollerade Vojvodina 1541-1718. Efter 1718 flyttade många serber in i området för att komma undan det muslimska styret i det Osmanska Riket, som kontrollerade Serbien. Därigenom blev det i grunden ungerska området alltmer serbiskt. Den serbiska dominansen förstärktes ännu mer efter Andra världskriget när en halv miljon tyskar fördrevs från Vojvodina.

Andra världskriget: Ungern (i samarbete med Tyskland) ockuperade Vojvodina.

1990-talet: 1974 blev Vojvodina en autonom provins inom Serbien, främst för att tillgodose den stora ungerska minoriteten. Ställningen som autonom provins upphävdes 1989 och Vojvodina är idag en del av Serbien. Ungarna har inte alls som albanerna i Kosova lyckats driva sitt missnöje med integrationen i Serbien. Många har "röstat med fötterna" och flyttat över gränsen till Ungern.

Nya möjligheter när kommunismen föll!

Irina Elkonin-Johansson bor sedan länge i Sverige. Under många år var hon nästan den enda som organiserade icke-kommunistiska ryska evenemang i Sverige. Efter kommunismens fall har arbetsmöjligheterna förbättrats markant.

Du reser ibland till Ryssland och Din födelsestad Sankt Petersburg, hur är stämningen efter den senaste ryska krisen?

–Hoppet om en utveckling i rätt riktning har försvunnit. Tidigare så stannade man, inte för att det var bra, utan för att man trodde att det skulle bli bättre. Nu vill många yngre som har en chans iväg till Väst, till varje pris.

Och då blir de invandrare här i Väst. Men till Sverige släpps de inte in?

Nej. Men det finns all anledning att vara kritisk mot den svenska invandringspolitikerna på ett mer generellt plan än så. Invandrarna, de som släpps in, kommer hit och får mat och husrum. Men inte mer. För att invandringen ska fungera och tillföra landet något måste det ske en anpassning till det nya landets kultur. Och den integrationen fungerar inte alls idag i Sverige. Svenskarna lever för sig, invandrarna för sig. Kallar varandra vi och dem.

Hur illa är det i krisens Ryssland idag?

–Många måste välja. Att betala sin hyra eller att betala för maten. Pensionärerna har inte en chans att överleva på sina pensioner, ett par hundralappar i månaden, men lyckligtvis är familjebanden starka i Ryssland, så barnen tar hand om sina föräldrar. Man lämnar helt enkelt inte sin mamma eller pappa på en "anstalt", som sker i Sverige. **När det är dåliga tider söker folk efter en förklaring. Var hittar de en sådan?** –Folk letar efter syndabockar. Gärna vill de ha en hel befolkningsgrupp att skylla på. Tidigare har det bara varit judarna, men i Ryssland idag är det både kaukasier och judar. Kaukasier är en mycket brokigt sammansatt skara, som består av ett trettiotal olika folkgrupper. Språken är olika,

religionen skiftar. Det de har gemensamt är att de bor i bergsområdena i söder. Idag är många från Kaukasus-området verksam i Ryssland, dels med affärsverksamhet, dels inom maffian. Maffian är hänsynslös. Många sovjetmedborgare lärde sig att döda i kriget i Afghanistan och de normala hämningarna har släppt. Mäniskoliv är billiga. Och allt det onda skylls på kaukasierna – och ibland judarna.

Men är det inte just i Kaukasus det trots allt funnits en företagstradition – också inom Sovjetunionen?

fungera som en effektiv politisk ledare. Boris Jeltsin kan vara piggare – i sina ljusa stunder. Men hans krafter skiftar. Han kan vara dynamisk på morgonen och helt frånvarande på eftermiddagen. Jag har sett det själv, när han var i Sverige på besök.

Svenska socialdemokrater tror att de ska sälja "den svenska modellen" till Ryssland. Bland annat ordnar LO, med ekonomiskt stöd från SIDA, utbildning av ryska fackföreningsledare i Sverige. Men den svenska modellen kan naturligtvis inte rädda Ryssland ur krisen. Även om en del

ryssar tror det. Indoktrineringen i det gamla systemet har varit sådan att Sverige framställts som en modell, medan ondskan funnits i USA och Storbritannien. De tankarna finns kvar. Men i själva verket är den svenska socialismen färligare än den sovjetiska. Den stryper oss utan våld och blod. **Vad har Sovjetunionens fall betytt för Dig personligen?**

–Det har gett mig enorma möjligheter. Sällskapet Sverige-Sovjetunionen har gått i konkurs! De och ambassaden motarbetade mig. Nu finns det ingen som gör det längre. Därför finns det obegränsade möjligheter och obegränsade arbetsuppgifter för mig – jag kan starta med nya friska tag vid 75 års ålder. Jag märker också att ryssar som kommer hit är öppnare och att man kan utbyta information friare.

Jag har dessutom kunnat ta del av delar av min egen dossié hos KGB – 76 sidor. Av de dokumenten framgår att vissa kretsar här i Sverige arbetade för att nollställa mina arbetsmöjligheter i Sverige genom aktiv desinformation och förtal. Idag är det inte så.

Intervju: Carl G. Holm

När det går illa letar folk efter en syndabock. Idag har kaukasierna gjort judarna sällskap som "skurkar" i det ryska medvetandet, säger Irina Elkonin-Johansson.

–Visst. Levnadsstandarden i Kaukasus låg högre än i Ryssland. Och folket där var företagsamt. De passade alltså väldigt dåligt in i Sovjetstaten. Men så styrde de sig också mycket själva, utanför centralmaktens kontroll.

Finns det någon politisk lösning på den nuvarande ekonomiska krisen?

–Det finns ingen som har förmågan att

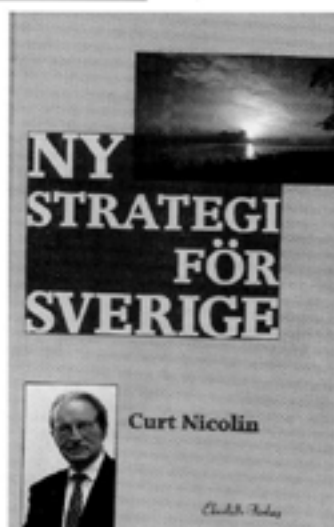
BOK-NYTT

Ny strategi för Sverige

Curt Nicolin representerar en utrotningshotad art i svenskt samhällsliv – näringslivsledare som känner uttryck för samhällsutvecklingen i stort i Sverige. Därför är det av största intresse att ta del av den förre SAF-ordförandens relativt nyligen publicerade bok *Ny strategi för Sverige*.

"Denna bok motiveras av min djupa längtan efter att ännu en gång få uppleva ett framgångsrikt Sverige", framhåller författaren inledningsvis i bokens förord. Han påpekar i början av det därpå följande kapitlet: "Introduktion av marknadsekonomi och välfärdssamhälle", att det var ständernas beslut att 1846 upphäva gillenas monopol på att driva handel och industri jämte städernas monopol på handelsverksamhet som möjliggjorde Sveriges utveckling till en marknadsekonomi med stark ekonomisk tillväxt ända fram till och en bit in på 1970-talet.

Härefter har det emellertid gått neråt för gamla Sverige, och det är inte svårt att med tillhjälp av Curt Nicolins kärva prosa och uppbyggande diagram inse varför. Författaren gör denna analys: "Flertalet av världens stora i-länder led allvarliga ekonomiska avbräck i samband med andra världskriget. Fram till början av 60-talet innebär det en betydande och lättvunnen konkurrensfördel för det svenska näringslivet. Samtidigt som denna konkurrensfördel sedan gradvis försvann hade välfärdsbygget kommit dithän att det för fortsatt expansion krävdes starkt ökade skatteuttag. Därmed sjönk Sveriges konkurrensförmåga ytterligare i förhållande till andra länder. Mellan 1965 och 1990 tappade

Sverige 30 procent av sina världsmarknadsandelar jämfört med OECD:s medeltal" (sidan 11).

Således har Sverige mellan 1970 och 1994 från tredje plats i fråga om BNP per capita av världens alla länder slirat ner till sjuttonde plats sistnämnda årtal [senast aktuella siffra är nummer 19].

Curt Nicolin är inte ute efter att hitta syndabockar till den beskrivna "utvecklingen", men en förutsättningslös betraktare kan knappast undgå notera att större delen av den beskrivna nedgången skedde under de år Olof Palme utövade ett avgörande inflytande över samhällsutvecklingen i Sverige.

Hur råda bot på den djupa svenska krisen, vilken i stort sett består trots Göran Perssons försök till skönmålning? Curt Nicolin föreslår klarsynt att bland annat effektiva konkurrenslagar införs, att skatterna sänks och att den tekniska utvecklingen påskyndas. Men han inskränker sig inte till ekonomiskt-tekniska förslag till lösningar. I kapitel 14, "Sveriges mål", skriver Nicolin följande (och håll i er nu): "Låt mig hypotetiskt föreslå att vi som mål skulle fastställa att inom 30 år ha återställt den etiska och

moraliska standard som utmärkte Sverige under 40-talet, att ha utvecklat kunskapsstandarden så att alla ges en grundutbildning motsvarande studentkompetens, att vi i fråga om vidareutbildning är rankade bland det övre halvdussinet länder i världen, att vi minst har halverat arbetsskadorna samt, slutligen, att vi tillhör det bästa halvdussinet nationer i fråga om miljövard" (sidorna 49-50).

Här talar en man som sannoligen har annat i sinnet än att förbättra egna löneförmåner och avgångsvederlag!

I det avslutande kapitel 24, "Ny strategi för Sverige" (också bokens titel) lägger så Nicolin fram 39 punkter för hur Sverige skall kunna bli ett bättre samhälle. Några belysande axplock: "2. Etik, moral och social kompetens måste på ett avgörande sätt förstärkas... 5. Återinför riksdagens första kammare. 6. Val till de båda kamrarna ska ske olika år. 7. Dubblera statsrådets och riksdagsmännens ekonomiska ersättning. 8. Halvera antalet riksdagsmän... 10. Inför krav på grundläggande kunskaper om innebörden av marknadsekonomi hos alla som ska utses till statsråd eller riksdagsmän... 12. Öka kommunalt självstyre och inför fri beskattningsrätt. 13. Stat och kommun ska enligt grundlagen vara förhindrade att låna till konsumtion... 15. Återinför marknadsekonomi... 19. Statskulden ska reduceras till mindre än en fjärdedel av BNP... 23. Skatterna får inte höjas ytterligare utan ska successivt nedbringas till under 40 procent. 24. Staten ska endast svara för medborgarnas grundtrygghet. Resten får medborgarna spara till eller försäkra sig för... 28. Staten ska satsa på den starka delen av näringslivet, inte på den svaga. Detta innebär bland annat låga bolagsskatter i stället för subventioner... 31. Riksomfattande karteller av fackföreningar och arbetsgivar-

föreningar ska avskaffas... 34. Förändra u-hjälpen. Den ska stödja u-ländernas egna ambitioner att utveckla sig själva och bara undantagsvis bestå av allmosor. 35. Invandrarpolitiken måste begränsas av våra möjligheter att bereda invandrarna arbete och normalt liv, och ska inte finansieras med statlig upplåning. 36. Skolan ska ha två lika viktiga uppgifter: – att assistera eleverna att skapa sin positiva personlighet; – att assistera eleverna att inhämta kunskaper" (sidorna 84-86).

Ord och inga visor. Det må vara att en del av de synpunkter Nicolin kommer med har framförts tidigare, icke minst av Ian Wachtmeister och Ny demokrati, men undertecknad recensent skulle ändå gärna se att *Ny strategi för Sverige* blev obligatorisk läsning för landets företagare, politiker och alla andra som bryr sig om hur det går för Sverige. Boken är lättöverskådlig, behändig i formatet och välskriven.

På en punkt vill jag dock anmäla en i förhållande till författaren avvikande åsikt, och det är när han på sidan 74 hävdar att "Den lokala demokratin blir naturligtvis större i små kommuner än i stora". Ett sådant proportionellt förhållande existerar inte, lika litet som en kommun som spaltas upp i många kommundelar (kanske med den hedervärda avsikten att "fördjupa demokratin" eller "decentralisera besluten") med nödvändighet blir mer demokratisk än en som saknar kommunalbyråkrati.

Tommy Hansson

Curt Nicolin: *Ny strategi för Sverige*. Ekerlids förlag. 86 sidor.

Döden är en man

Sommaren 1984 hittades i Solna likdelarna efter en styckad kvinnokropp. Flera delar, däribland huvudet, återfanns ald-

rig. Dödsorsaken, det vill säga om det rörde sig om mord, gick heller aldrig att fastställa med bestämdhet. Två läkare, den så kallade obducenten och den så kallade allmänläkaren, kom på olika sätt att ställas till ansvar för den återfunna kroppen.

En bok om ett justitiemord och en häxprocess – eller istället en nästan 800-sidig bok om mansförtryck? Per Lindebergs bok om mordet på ett av samhällets olycksbarn, den prostituerade Catrine da Costa, har som få andra böcker om kriminalfall skapat en mediadebatt.

En mediadebatt, inte minst för att boken handlar om medias roll under alla de år som historien om styckmordet förekom i olika rättsliga instanser. Per Lindeberg klarlägger med samma skärpa som obducentens verktyg hur massmedia, framförallt pressen, styrde mycket av skeendet, skapade sensationer av ingenting, påverkade vittnen och på samma gång utgjorde folkdomstolen, som kanske – och det var det verkligen farliga – också påverkade den riktiga domstolen.

Eller var det tvärtom så att massmedias intensiva bevakning gjorde att domstolarna måste pröva skuldfrågan mer

ingående än vanligt och därför tvingades att inse att bevisen för mord var för svaga? Läkarna blev ju friade, om än i realiteten dömda genom att de till sist miste sina läkarlegitimationer. Boken är trots sitt omfång välskriven och lättläst. På ett åskådligt sätt beskriver den det omfattande polisarbetet, den undermåliga identifieringen av misstänkta, och de minst sagt osäkra vittnesmålen av allmänläkarens tvååriga dotter, som ju skulle närvarat vid styckningen av offrets kropp.

Boken visar också hur mycket som kommer upp av botten, när polisen, som i detta fall under den största polisutredningen vid sidan av Palmemordet, kastar ut sitt nät i storstaden: läkare som utnyttjat Catrine da Costa mot narkotikarecept i utbyte, ljusskygga individer i Catrines bekantskapskrets självfallet, men – det som mest förvånar – mängder av så kallade normala människor som trott sig se saker som de omöjligt kunnat se.

Och inte minst fångsten i nätet – obducenten själv! Uppenbart var han en särpling, som ofta omgav sig med säregna personer. Till den kretsen hörde också hans hustru, som han –

spekulerades det i – också möjligen hade mördat.

Boken är inte bara ett väl underbyggt ifrågasättande av massmedias, myndigheters och olika rättsinstansers agerande. Författaren argumenterar också för att de av rättssystemet såväl friade som dömda läkarna var helt oskyldiga. En uppfattning som knappast delades av massmedia eller av den stora allmänheten. Och trots Lindbergs intressanta hypoteser om en annan gärningsman så kvarstår nog frågan: skyldiga eller oskyldiga? *PO*

Per Lindeberg: Döden är en man. 766 sidor. Fischer & Co Förlag.

I juni 1999 har förundersökningen om mordet återupptagits – de två läkarna är inte längre misstänkta!

Rustningens drivkrafter

Första upplagan av denna bok kom 1981. Den var präglad av 1970-talets avspänningspolitik. Detta är den andra, omarbetade upplagan. Kärnvapenfrågorna kom på ett annat sätt än tidigare i centrum. Fredsrörelsen protesterade mot NATO-planer

på utplacering av nya typer av kärnvapenmissiler i Europa. Kärnvapenupprustningen har resulterat i en svällande litteratur om kärnvapendoktriner och teorier om avskräcknings-effekter. Detta har lett till att författaren har nyskrivit vissa kapitel samt uppdaterat siffermaterialet.

Boken börjar med ett kapitel om samhällets och teknologins militarisering. Vad kapprustning är och vad dess konsekvenser blir på kort såväl som lång sikt utreds. Agrell delar upp teknologierna alltifrån Krimkriget till Afghanistankriget. Supermaktspolitik och vapenhandel är ett annat område. Värdet av större vapensystem visas med diagram för åren 1955-84. Som framgår är ökningstakten enorm.

Sammanfattningsvis kan sägas att Agrells bok är mångsidig, informativ och intresseväckande. Författaren har lyckats med att lotsa läsaren bland alla de talrika teorier som har lanserats om militära, sociala och politiska krafter som skapar det fenomen vi kallat kapprustning.

*Arne Sündström
Wilhelm Agrell: Rustningens drivkrafter. Studentlitteratur.*

CONTRA

4 1999

I kommande nummer av Contra ska vi se hur Irland – med en av EUs endast två borgerliga regeringar – fått ordentlig fart på ekonomin. Irland är idag rikare än Sverige. Och tillväxten fortsätter. Vi ska också titta på vilka rättigheter Storebror tar sig i granskningen av de svenska medborgarna.

...kommer i augusti